

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права та процесу

МИЦ ПЕТРО ІВАНОВИЧ

**Українське бюро Інтерполу як інституція протидії транснаціональній
злочинності: правовий аспект.**

Спеціальність: 293 – Міжнародне право
Магістерська програма – Міжнародне право
Магістерська робота

Виконав студент групи МПм-21

П.І. Миц

Науковий керівник

к.ю.н. М.Ю. Кравчук

**Магістерську роботу допущено
до захисту
“ ___ ” _____ 2018 р.**

Завідувач кафедри

_____ Н.З. Рогатинська

ТЕРНОПІЛЬ - 2018

РЕЗЮМЕ

Магістерська робота містить 97 сторінок, список використаних джерел із 64 найменувань.

Метою магістерської роботи є обґрунтування координуючої ролі Інтерполу в боротьбі з транснаціональною злочинністю та тероризмом, які посягають на міжнародний правопорядок, а також вироблення положень, спрямованих на вдосконалення організаційно-правової діяльності Інтерполу.

Об'єктом даного дослідження є нормативно закріплене положення міжнародної кримінальної поліції у сучасному світовому співтоваристві, а також правовідносини і практичне значення участі України в Інтерполі.

Предметом дослідження виступають норми міжнародного і національного законодавства, які регламентують правове становище Інтерполу.

Одержані висновки та їх новизна: проведено дослідження діяльності Інтерполу з протидії терористичній загрозі міжнародного правопорядку, засноване на перспективних наукових підходах й аналізі змін, що відображають сучасний стан і тенденції організаційно-правової діяльності Інтерполу.

Ключові слова: міжнародна організація кримінальної поліції, Національне центральне бюро Інтерполу, міжнародний тероризм, міжнародна система повідомлень Інтерполу.

RESUME

Master's work contains 97 pages, list of sources with 64 titles.

The aim of the master's is the rationale for the coordinating role of Interpol in combating transnational crime and terrorism that violates international legal order, as well as the development of provisions aimed at improving the organizational and legal activities of Interpol.

Object of this research is the normatively fixed position of the international criminal police in the contemporary world community, as well as the legal relationship and practical significance of Ukraine's participation in Interpol.

The subject of research the norms of international and national legislation that regulate the legal status of Interpol are in favor.

The resulting conclusions and novelty: an Interpol research on countering the terrorist threat of international law and order based on promising scientific approaches and analysis of changes reflecting the current state and trends of organizational and legal activities of Interpol was conducted.

Keywords: International Criminal Police Organization, National Central Bureau of Interpol, international terrorism, international interpol messaging system.

АНОТАЦІЯ

Миц П.І. Українське бюро Інтерполу як інституція протидії транснаціональній злочинності: правовий аспект. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня “магістр” за спеціальністю 293 – Міжнародне право – Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, 2018.

У магістерській роботі виокремлено особливості правового статусу Інтерполу і його структуру; визначено основні функції Інтерполу на сучасному етапі; встановлено правовий та організаційний внесок Інтерполу в зміцнення міжнародного правопорядку за допомогою протидії терористичній загрозі; охарактеризовано антизлочинну складову в діяльності Інтерполу на сучасному етапі та його співпрацю в цій сфері з іншими міжнародними організаціями.

ANNOTATION

Myts P.I. Ukrainian bureau of Interpol as institution of counteraction on transnational crimes: legal aspect.– It is manuscript.

Research on acquisition of educational degree “Master” in the field 293 – International law – Ternopil National Economic University, Ternopil, 2018.

In the master's work the features of the legal status of Interpol and its structure are singled out; the main functions of Interpol are defined at the present stage; established the legal and organizational contribution of Interpol to the strengthening of international law by countering the terrorist threat; characterized the anti-crime component of Interpol's activities at the present stage and its cooperation in this area with other international organizations.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНТЕРПОЛУ ЯК ІНСТИТУТУ БОРОТЬБИ ІЗ МІЖНАРОДНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ	8
1.1 Історія створення міжнародної організації кримінальної поліції.....	8
1.2 Становлення українського бюро інтерполу	16
Висновки до розділу 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ	20
2.1 Загальні засади та правове регулювання діяльності НЦБ Інтерполу.....	20
2.2 Порядок взаємодії НЦБ Інтерполу з правоохоронними органами України.....	52
Висновки до розділу 2.....	78
РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ	79
3.1 Міжнародна система повідомлень (карток) Інтерполу.....	79
3.2 Модернізація технічного оснащення МОКП.....	83
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ВСТУП

Міждержавні кордони все менше стають перепорою та не можуть зупинити розвиток міжнародної злочинності, яка, навіть в більшій мірі ніж національні правоохоронні системи, йде в ногу з часом. Тому ефективна взаємодія та зв'язок між поліцейськими різних держав являються необхідною складовою для здійснення боротьби із криміногенним елементом.

Гостра необхідність у діяльності подібної організації виникла доволі давно і зараз Міжнародна кримінальна поліція має майже столітню історію. Міжнародна злочинність із кожним роком набуває все більше та більше глобальний характер та загрожує міжнародному правопорядку. За кількістю країн учасників Інтерпол займає друге місце у світі і може похвалитись багатою та цікавою історією. На даний момент ця організація, фактично єдина у світі, займається координацією зусиль усього світу у боротьбі із тероризмом та організованою злочинністю.

Міжнародний розшук злочинців, боротьба з незаконним обігом наркотиків та організованою злочинністю, торгівлею людьми, корупцією, фінансовими злочинами та злочинами у сфері високих технологій практично неможливі без цієї міжнародної організації. Разом з тим, одним з найбільш небезпечних видів транснаціональної злочинності є міжнародний тероризм. Цей фактор, серйозно дестабілізуючи міжнародний правопорядок, являє собою виклик, реальну загрозу нормальному функціонуванню та розвитку міжнародних відносин. І в сучасних умовах Інтерпол – провідна організація міжнародного співробітництва держав не тільки в боротьбі з транснаціональною злочинністю в цілому, але й авторитетний учасник протидії міжнародного співтовариства проявам тероризму. Роль Інтерполу в координації дій правоохоронних органів держав-членів, надання захищеного каналу зв'язку для обміну поліцейською інформацією між усіма державами-членами та Генеральним секретаріатом, веденні баз даних, інформаційної та оперативної підтримки поліцейських відомств, навчанні та підвищенні кваліфікації працівників правоохоронних органів держав-членів, проведенні міжнародних форумів з проблем міжнародної кримінальної злочинності і тероризму – неоціненна.

В останні роки значно зросла роль Інтерполу в здійсненні міжнародного співробітництва з питань боротьби з тероризмом та іншими видами транснаціональної злочинності з ООН та іншими міжнародними організаціями, про що свідчать правові акти Інтерполу, численні угоди про співпрацю, а також згадки Інтерполу і його значущості в ряді міжнародних конвенцій . Інтерпол володіє унікальними інструментами і механізмами, необхідними в організації сприяння державам-членам, міжнародним організаціям, їх органам і світовій спільноті в цілому в боротьбі з актами, методами й практикою тероризму у всіх його формах і проявах.

Мета і завдання дослідження. Основна мета дослідження полягає в обґрунтуванні координуючої ролі Інтерполу в боротьбі з транснаціональною злочинністю та тероризмом, які посягають на міжнародний правопорядок, і виробленні положень, спрямованих на вдосконалення організаційно-правової діяльності Інтерполу в цій сфері. Для досягнення цієї мети першочергове значення має чітке визначення й реалізацію наступних **завдань**:

- виокремити особливості правового статусу Інтерполу і його структуру;
- визначити основні функції Інтерполу на сучасному етапі;
- встановити правовий та організаційний внесок Інтерполу в зміцнення міжнародного правопорядку за допомогою протидії терористичній загрозі;
- охарактеризувати антизлочинну складову в діяльності Інтерполу на сучасному етапі та його співпрацю в цій сфері з іншими міжнародними організаціями.

Об'єктом роботи є нормативно закріплене положення міжнародної кримінальної поліції у сучасному світовому співтоваристві, а також правовідносини і практичне значення участі України в Інтерполі.

Предмет вивчення – це норми міжнародного і національного законодавства, які регламентують правове становище Інтерполу.

Методологія дослідження. В ході проведення дослідження застосовувалися такі загальнонаукові методи пізнання як: метод емпіричного і теоретичного дослідження, метод системного і порівняльного аналізу. Також

використовувалися наступні приватно-наукові методи пізнання: логічно-правовий, історико-правовий.

Теоретичну базу дослідження склали положення, що містяться в міжнародних документах, роботах вчених в області юриспруденції, міжнародного права, теорії та історії права, загальної історії, в періодичній пресі та електронних засобах масової інформації.

Наукова новизна дослідження визначена розробленим логічним підходом з метою комплексного монографічного дослідження діяльності Інтерполу з протидії терористичній загрозі міжнародного правопорядку, заснованого на перспективних наукових підходах й аналізі змін, що відображають сучасний стан і тенденції організаційно-правової діяльності Інтерполу. Посягаючи на самі підвалини міжнародного правопорядку, міжнародний тероризм зачіпає інтереси всього світового співтовариства в цілому, і тим самим створює міжнародно-правові підстава для спільних дій всіх держав.

Практичне значення одержаних результатів. Викладені у роботі положення можуть бути використані:

- у законотворчій діяльності – для удосконалення підзаконних нормативно-правових актів у сфері функціонування НЦБ Інтеполу в Україні;
- у наукових дослідженнях – положення можуть бути основою для подальшого розроблення питань сутності і змісту інституту правового регулювання діяльності Укрбюро Інтерполу;
- у навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Актуальні питання кримінального права зарубіжних країн» у юридичних закладах вищої освіти.

Структура магістерської роботи відповідає об'єкту, меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок.

РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНТЕРПОЛУ ЯК ІНСТИТУТУ БОРОТЬБИ ІЗ МІЖНАРОДНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

1.1 Історія створення міжнародної організації кримінальної поліції.

Питання боротьби із організованою злочинністю мають давню історію та фактично постійно перебували на порядку денном в усіх країнах та в усі періоди буття людства, проте на зламі XIX – XX ст. постала гостра потреба у координації зусиль різних держав, що стосується протидії найнебезпечнішим формам злочинності. Це було обумовлено цілою низкою факторів, зокрема: значне спрощення преретину міждержавних кордонів, розвиток міжнародних зв'язків, розвиток туристичної галузі призвели до збільшення потенційної можливості злочинців щодо безперешкодного проникнення із однієї країни до іншої. Багато держав почали звертати свою вагу на такі, особливо небезпечні злочини, як контрабандна діяльність, наркотоворівля у міжнародних масштабах, діяльність терористичних організацій, злочини, пов'язані із торгівлею людьми, підробка грошових знаків. Дані види злочинної діяльності за своєю специфікою, характером, колосальними масштабами заподіяної шкоди інтересам держави та окремим особам зумовили необхідність боротьби з ними на загальних засадах, узгоджених і загальновизнаних між країнами, спільних тактико-технічних заходах та необхідність вироблення спільних для усіх процесуальних положень, щодо розшуку та затримання особи, яка скоїла злочин, а також уніфікації порядку екстрадиції злочинця.

Видатний німецький вчений у галузі криміналістики Р. Хайндл у 1924 р. зазначав, що «грабіжник, до того як зламати сейф, купує білет на поїзд. Він знаходить інструмент для взлому у Лондоні, скоює злочин у Берліні, реалізовує крадене у Амстердамі, а виручку витрачає у Парижі»[24, с. 47].

Гостра необхідність тісної координації вимагала від представників кримінальної поліції різних держав комунікувати в різномітних, офіційних та неофіційних формах. Першим, хто заговорив про необхідність об'єднання зусиль та створення міжнародної організації кримінальної поліції, яка б координувала

діяльність правоохоронних органів різних держав, був німецький криміналіст Франц фон Ліст. У 1883 році це була ідея створення організації з метою переслідування в межах Європи.

Починаючи із 1885 року стали регулярно проводитись у міжнародному форматі різноманітні кримінально-антропологічні конференції, ініціатором даного процесу виступив італійський криміналіст Чезаре Ломброзо. У цих заходах брали участь судові медики, психіатри, педагоги, антропологи, адвокати та правознавці. Коментуючи дані події, видатні правознавці В. Крокунов (у своїй праці 1889 р., «Досвід створення міжнародного кримінального права») та П. Казанський, спеціаліст у галузі міжнародного права, («Загальні адміністративні союзи держав», 1897 р.) наголошували, що організації такого роду повинні функціонувати на рівні міждержавних відносин, при цьому, не порушуючи суверенітету держав-учасників[12, с.69].

Тогочасне теоретичне усвідомлення криміналістами та спеціалістами у сфері кримінології гострої необхідності комунікації між правоохоронними органами різних держав у боротьбі із міжнародною злочинністю, знайшло свій відгук в організації низки міжнародних конгресів, форумів та конференцій, що передували створенню Організації Міжнародної Кримінальної Поліції, а саме:

- 1889 рік – Брюссель. Відбулось засідання під егідою Міжнародного союзу кримінального права, ініціатором виступив уже згадуваний Ф. фон Ліст. Окрім наукового дослідження феномену міжнародної злочинності та створення способів протидії даному явищу, було висунуто ідею створення єдиної платформи для ефективної співпраці правоохоронних органів різних країн;
- 1905 рік – Гамбург. Десята міжнародна асамблея Міжнародного союзу кримінального права була відзначена ініціативою створення у складі національних поліцейських органів центральних бюро для координації боротьби із міжнародною злочинністю, а також створення міжнародних центрів для боротьби із найбільш небезпечними проявами злочинності, яка носила міжнародний характер;

- 1910 рік – Буено-Айрес. Запропоновано членами Міжнародного союзу криміналістів створення Всесвітнього союзу поліції;
- в 1910 році з Буенос-Айреса (Аргентина) надійшла пропозиція Міжнародного союзу криміналістів заснувати всесвітній союз поліції;
- 1912 рік – Мюнхен/Дрезден. На внутрішній поліцейській конференції в Німеччині місцеві криміналісти доводять необхідність координації діяльності із поліцейськими інших країн.
- 1914 рік – Монако. Проведено перший у світі міжнародний конгрес кримінальної поліції. Найбільший, на той час представницький форум, в якому взяли участь представники різних галузей із 24 держав Європи, Азії, Латинської Америки. Ключовими питаннями, які обговорювались на конференції були питання створення єдиної нормативної бази екстрадиції злочинців, розробка заходів для прискорення та спрощення затримання підозрюваних у вчиненні злочинів, проблема превентивної антропометрії, створення відділу обліку кримінальної інформації міжнародного характеру [8, с.25].

Окрім вище вказаних міжнародних заходів важливу роль у створенні МОКП відіграли і окремі особистості. Зокрема, голландець Ван Хутен та працівники поліції Австрії Йоганн Шобер та Бруно Шульц. Вони доводили необхідність створення в національних системах поліції органу, на який покладаються функції комунікації із аналогічними органами на території інших країн для швидкого обміну кримінальною інформацією. Дані органи повинні б були передавати інформацію через міжнародний центр, останній мав функціонувати під егідою Ліги Націй, що у свою чергу забезпечувало захист суверенітету країн учасників міжнародного поліцейського об'єднання.

Внаслідок довготривалої копіткої роботи восени 1923 року в столиці Австрії відбувся міжнародний поліцейський конгрес за участі представників із більш ніж 20 країн світу. Всього прибуло 138 вчених та практиків у різноманітних сферах діяльності кримінальної поліції. Цей конгрес запам'ятався створенням МККП – міжнародної комісії кримінальної поліції. Очільником якої став австрійський

правоохоронець Й. Шобер. Штаб-квартиру було вирішено створити у Відні, оскільки тут знаходилась найчисленніша, на той час, картотека злочинців.

Відповідно до засновницького акту (Статуту організації) найвищим органом МККП був з'їзд представників країн-учасників, вони були наділені повноваженнями обговорювати будь-яке питання, яке виносилось на порядок денний. Загальне керівництво діяльністю комісії здійснювалось президентом, якому допомагали чотири віце-президенти, усі разом вони становили президію МККП і як колегіальний орган вирішували найважливіші питання діяльності організації. Також при президентові функціонував робочий орган – адміністративний комітет. Кожного року проводились сесії комісії [9, с. 64].

Травень 1924 року відзначився прийняттям організацією резолюції, яка стосувалась 5-ти ключових питань, що визначила вектор розвитку організації на десятиліття вперед:

- створення відділень збору інформації про міжнародну злочинність;
- розробка та систематизація процесу доказування та міжнародного розшуку злочинців;
- створення відділень для дистанційної ідентифікації осіб;
- організація друкованого видання міжнародної поліції;
- створення спільної системи для запобігання та виявлення підроблених купюр та документів.

Починаючи із 1938 року і до кінця II-ої Світової, діяльність МККП була порушена через аншлюс Австрії до Німеччини та інтенсивних бойових дій. Німці привласнили організацію та використовували її на свій розсуд, ігноруючи норми міжнародного права. На протязі вказаного періоду не відбувалося жодного конгресу МККП. Людству було не до боротьби із злочинністю.

Перший (15-ий по рахунку) після воєнний конгрес відбувся у червні 1946 року у столиці Бельгії (Брюсселі). На ньому були присутні представники із 17 країн. На цьому форумі були обрані Президент та Генеральний секретар Міжнародної організації Кримінальної поліції. Ними стали головний інспектор Мінюсту Бельгії М. Луваж та голова Французької кримінальної поліції М. Дуклі.

Дані посади тепер були виборними. Також тоді ж було створено виконавчий орган – Правління (у складі 5 осіб). Замість Установчого документу 1923 року було прийнято Статут організації із 9-ти статей (який мав статус тимчасового регламенту). Новою штаб-квартирою було обрано Париж, куди були перенесені архіви із столиці Австрії. Також було прийнято рішення проводити конгреси кожного року та іменувати їх генеральними Конгресами[54, с. 21].

1947 рік – Париж. Відбулась 16-та сесія Генерального конгресу МККП. За ініціативи італійця Д. Дози та групи італійських поліцейських телеграфне позначення паризької штаб-квартири – INTERPOL, стало загальноживаною назвою комісії.

25-та сесія Генерального конгресу МККП, яка відбулась у Відні, відзначилась прийняттям нового Статуту організації. В першій статті даного акту закріплювалась назва організації – «Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол». Тоді організація налічувала 57 держав-учасниць.

1956 рік. Проведено 51-шу сесію Генеральної Асамблеї Інтерполу (відлік розпочався із 1923 року із першого форуму МККП). Яка вкотре підтвердила міжнародний характер діяльності організації.

Тематика обговорення на сесіях МОКП була надзвичайно різноманітна:

- на 49-тій сесії піднімалося питання підробки грошей, документів та контрабанди наркотиків;
- особливості скоєння пограбувань фінансових установ (банків, поштових відділень, ощадкас), найбільш поширених економічних злочинів, шахрайство із фінансовою документацією, афери на повітряних та морських рейсах, масова підробка промислової продукції, злочини із застосуванням електро-обчислюваної техніки обговорювались на 52-ій сесії організації;
- на 53-тій сесії МОКП до складу організації було включено КНР та виключено Тайвань;
- прийняття програми «Crime Stopper» відбулось на 55-тій сесії;

- затвердження «Зводу правил здійснення процедур», що регламентують перевірку мандатів делегації, голосування без підрахунків голосів, статус спостерігачів, обов'язки країни організатора сесії;
- прийняття резолюції, щодо співпраці із ООН («Угода про співпрацю Інтерполу із ООН») було здійснено на 66-тій сесії організації.

Що стосується кількості членів Інтерполу: на час прийняття Статуту організації у 1956 році – 57, 1967 рік – 100, 1974 рік – 135, 1995 рік – 177, а у 2003 році до складу МОКП уже входило 182 країни.

Перше значне поповнення організації відбулось в період 50-60-тих років, тоді велика кількість раїн Африки та Азії позбавились від колоніального гніту та отримали незалежність. Друге поповнення відбулось за рахунок країн колишнього соціалістичного табору у 80-тих роках минулого століття (тоді членами організації стали Румунія, Угорщина, Китай, В'єтнам, Монголія, Польща, Чехословаччина. Третій етап поповнення припадає на 90-і роки, через розвал СРСР до складу МОКП увійшли новоутворені держави, фактично усі колишні республіки, окрім Таджикистану, який досі не став членом Інтерполу.

Суперечлива та доволі складна історія створення і діяльності МОКП, її специфічний правовий статус, особливий характер діяльності зумовлюють певні труднощі у характеристиці правової основи функціонування даної організації.

Зазвичай, коли мова йде про Інтерпол, правознавці намагаються обійти питання чіткого визначення даної організації. Але не всі. Так, деякі радянські вчені давали наступне визначення: «міжурядова організація, яка займається діяльністю, щодо попередження кримінальних правопорушень міжнародного характеру та боротьбою із різноманітними проявами злочинної діяльності шляхом організації співпраці кримінальних поліцій різних держав» [2, с. 8].

Згідно права міжнародних організацій, яке являється підгалуззю міжнародного права, «міжнародна організація – статична форма міждержавних відносин, що включає контрагентів принаймні не менше трьох держав і має узгоджені учасниками цілі, повноваження та власні органи, а також спеціальні організаційні інститути, такі як установчий документ, процедури діяльності,

інститут членства в організації, регламент діяльності, порядок прийняття рішень, при цьому мета діяльності повинна відповідати загальноновизнаним засадам міжнародного права, що закріплені Статутом ООН». Наявне також ще одне поширене визначення: «міжнародна міжурядова організація – постійне об'єднання держав, засноване на основі спільної міжнародної угоди (або установчого документу) з метою вирішення міжнародних проблем та розвитку глобального співробітництва, яке має свої постійні органи та діє в цілях держав-учасників, при дотриманні принципу-суверенітету».

Сумніви у правовому статусі Міжнародної Організації Кримінальної Поліції були викликані відсутністю міжнародного договору, який би затверджував створення даної організації. Проте, цей тезис можна спростувати наступними аргументами:

- відповідно до Віденської Конвенції про право міжнародних договорів від 1969 року, а саме ст. 5, статут за своєю юридичною природою являється міжнародним договором особливого різновиду (*sui generis*);
- теорія міжнародного права визначає статус міжнародної угоди або договору відповідно до статусу представників країн, в нашому випадку делегації конгресів МККП були уповноваженими особами правоохоронних органів своїх країн [35, с. 18].

Із вище вказаного очевидним стає той факт, що членами Інтерполу являються держава. Контекст даної ситуації полягає в тому, що міжнародні організації поділяються на міжурядові та міжвідомчі (або, так звані, адміністративні, згідно західної юридичної термінології). МОККП відноситься до останньої категорії.

Здійснивши аналіз, в правовому контексті, історії Інтерполу можна зробити наступні висновки:

- у період із 1923 по 1930 рік МОККП набула ознаки багатостороннього членства, постійних органів, установчого акту, дотримання поваги до суверенітету та принципу невтручання у внутрішні справи країн-учасників, порядку затвердження і набуття юридичної сили прийнятих рішень;

- оформлення ознак самостійності міжнародних прав (іmunітети та привілеї, незалежна діяльність штаб-квартири, іmunітет персоналу у дипломатичному контексті, недоторканість архівної інформації, службового зв'язку, зокрема листування, недоторканість керівника Інтерполу) було здійснено у 1956 – 1984-их роках.
- МОККП – Інтерпол, як суб'єкт міжнародного права, пройшла такі види правового статусу: неурядова несамотійна організація у 1923 –1930-их роках, неурядова організація із 1930 по 1984 рік, міжурядова починаючи із 1984 року [1, с. 20].

Аналіз визначення такого роду організації, як міжнародної, дає наступні висновки, які обумовлені насамперед її спеціалізованим характером діяльності (на відміну від універсальних міжнародних організацій):

- за предметом діяльності – правова організація;
- за метою та принципами діяльності – зі спеціальною компетенцією, а саме, запобігання злочинів міжнародного характеру, що реалізується шляхом масштабного міждержавного співробітництва поліцейських органів різних країн. Проте МОККП не можна сприймати як організацію поліцій кримінального спрямування різних держав, оскільки ряд держав представлені в організації не поліцейськими, а правоохоронними органами із специфічним правовим статусом, проте вони також є правомочними на підставі ст. 7 Статуту організації;
- за порядком прийому нових учасників – відкрита організація;
- за масштабами діяльності – всесвітня;
- за колом учасників – універсальна, оскільки до її складу входять держави із різним економічним розвитком, різноманітними державними режимами та різними видами політичного устрою.

1.2 Становлення українського бюро Інтерполу

Перші потенційні можливості контактів українських правоохоронних органів із зарубіжними поліцейськими у форматі Інтерполу мали місце у 1990 році, проте це відбувалось через відповідні структури колишнього Радянського Союзу. Тоді постанова Ради Міністрів СРСР №338 від 07.04.1990 року закріплювала статус Національного Центрального Бюро Інтерполу в СРСР. Через рік вже вивчалася та оговорювалася перспектива самостійного членства України в МОКП, але через відсутність власної валюти та підпорядкування поліцейських органів МВС СРСР, через яке здійснювалось міжнародне спілкування, реалізувати дані ідеї тоді не вдалось.

Коли Україна здобула незалежність, наш Уряд, наприкінці 1992 року, звернувся до Генерального секретаріату Інтерполу із проханням прийняти Україну до складу організації (постанова КМУ №555 від 30.09.1992 р.), також уряд виділив необхідні для цього кошти. Дана заява була розглянута та задоволена під час проведення 61-ої Генеральної асамблеї Інтерполу, яка відбулась в Дакарі і тривала із 4 по 10 листопада 1992 року. Тоді Україну прийняли до організації.

Починаючи із даного моменту, були запроваджені конкретні організаційні заходи, які мали на меті практичну реалізацію членства в організації. Січень 1993 року – для налагодження ефективного та надійного зв'язку із Генеральним секретаріатом виділяються технічні засоби – телекс та телефакс, а 12 лютого згідно розпорядження Міністра організується робоча група із шести працівників, яка покликана забезпечувати співпрацю із організацією.

«Положення про Національне центральне бюро Інтерполу» було затверджене 25 березня 1993 року постановою КМУ №220 [6, с. 45]. Даний акт визначав, що діяльність, пов'язана із співпрацею правоохоронних органів України із відповідними органами інших держав щодо протидії міжнародній злочинності, носить транснаціональний характер, тобто виходить за межі кордонів України і повинна здійснюватися виключно через Національне Центральне Бюро Інтерполу, яке має статус центрального координаційного органу з питань зв'язків із

правоохоронцями інших країн та безпосередньо штаб-квартирою Інтерполу. Повноваження бюро визначаються Міністерством внутрішніх справ, в межах якого сформовано робочий апарат.

НЦБ Інтерполу в Україні виконує наступні функції:

- координує діяльність різних національних правоохоронних органів в питаннях боротьби із злочинністю, яка носить транснаціональний характер, або виходить за межі країни;
- забезпечує співпрацю із Генеральним секретаріатом та відповідними органами держав-членів Інтерполу у боротьбі із транснаціональною злочинністю;
- здійснює оцінку рівня поширення в Україні злочинності, яка виходить за межі країни і загрози злочинної діяльності для громадян нашої держави за кордоном.

Співпраця НЦБ Інтерполу з Генеральним секретаріатом МОКП розвивається досить успішно. Попри постійні контакти із питань протидії злочинності міжнародного масштабу, співробітництво здійснюється також стосовно участі представників нашої правоохоронної системи у різноманітних конференціях, симпозіумах, нарадах з питань протидії міжнародній злочинності, методичної та технічної допомоги Генерального секретаріату НЦБ Інтерполу в Україні. Найбільш значною допомогою штаб-квартири МОКП було надання у 1995 році українському бюро Інтерполу технічної допомоги у вигляді системи захищеної електронної пошти X.400, комплекс даного обладнання був наданий на безоплатній основі. Монтаж здійснювався фахівцями Генерального секретаріату в режимі МТА [49, с. 13].

Важливою сферою діяльності робочого апарату Укрбюро є аналіз отримуваної інформації. Протягом 1993-1999 років співробітниками робочого апарату Укрбюро Інтерполу підготовлені 30 аналітичних оглядів з проблем боротьби з міжнародною злочинністю, досвіду поліції іноземних держав у боротьбі з розповсюдженням наркотиків, викраденням автотранспорту, зі

злочинами у сфері економіки тощо, які були надані для практичного використання у зацікавлені служби МВС України та інші правоохоронні органи.

Проведена певна робота по технічному забезпеченню діяльності Укрбюро Інтерполу. За зазначений період створена локальна мережа НЦБ Інтерполу в Україні, за допомогою якої організований доступ до інформаційних ресурсів Генсекретаріату Інтерполу та МВС України, здійснене підключення до мережі сучасної електронної пошти Генерального секретаріату Х.400 [16, с. 120].

Вдосконалювалися технології інформаційного забезпечення діяльності міністерства як НЦБ Інтерполу. Основним напрямком цієї роботи було створення та модернізація технічних засобів і математичного забезпечення процесу обробки інформації; організація інформаційної взаємодії з підрозділами апарату міністерства, в першу чергу Управління оперативної інформації та Управління державтоінспекції, входження до єдиного інформаційного простору міністерства; створення та вдосконалення існуючих автоматизованих підсистем обліку, а також підтримка і актуалізація існуючого інформаційного масиву.

За період існування Укрбюро створені бази даних «Документообіг», «Особи», «Транспорт», «Фірми», «Номерні речі», «Культурні цінності», «Депортовані особи», масив яких на сьогодні складає більше ніж 550 тисяч облікових одиниць. Згідно зі стандартами МОКП-Інтерполу пункт первинної обробки інформації переведено на цілодобовий режим функціонування.

Висновки до розділу 1

Підводячи підсумки, необхідно підкреслити, що МОКП, виконуючи вимоги міжнародного права, не може самостійно здійснювати досудове розслідування вчинених злочинів, займатися їх розкриттям та розшукувати злочинців в різних державах (тобто організація не носить наднаціональний характер з делегованими повноваженням держав-членів), проте на даний момент – це унікальна у своєму роді організація із інформаційним, технічним та організаційним потенціалом в плані запобігання та протидії транснаціональній злочинності. За весь час існування, а це понад 90 років, Інтерпол пройшов шлях від непримітного об'єднання регіонального характеру до всесвітньої міжнародної організації, до складу якої входять 184 країни.

Ключові завдання Організації сформульовані у ст.2 Статуту МОКП:

а) забезпечувати і сприяти розвитку широкої взаємодії всіх органів (установ) кримінальної поліції в рамках існуючих законодавств різних країн із дотриманням Загальної декларації прав людини;

б) створювати та розвивати установи, які успішно сприяють попередженню і припиненню кримінальної злочинності.

Дана мета реалізується у двох контекстах. Зовнішньому та внутрішньому. Перший полягає у сприянні взаємним контактам органів кримінальної поліції різних країн. Другий – у створенні всередині самої організації служб, комітетів, технічних підрозділів та установ, що забезпечують підтримку постійних надійних комунікацій між правоохоронними органами.

Що стосується членства України в Інтерполі, то співпраця нашої держави із МОКП є необхідною умовою захисту інтересів нашої держави та прав кожного громадянина. Крім цього, таке співробітництво підтримує імідж нашої держави на міжнародній арені, забезпечує можливість постійного удосконалення нашої правоохоронної системи відповідно до світових стандартів, надає можливість доступу до досвіду діяльності правоохоронних органів інших країн та технічних новацій у сфері запобігання, розслідування та розкриття злочинів, розшуку злочинців тощо.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ

2.1 Загальні засади та правове регулювання діяльності НЦБ Інтерполу

Основними напрямками діяльності Міжнародної Організації Кримінальної Поліції являється ідентифікація та перевірка осіб, а також міжнародний розшук. Саме для вирішення цих ключових завдань було створено Інтерпол.

Перша складова успішної діяльності МОКП – кримінальна реєстрація. Це загальновизнаний та найбільш результативний засіб розкриття міжнародних злочинів, затримання та розшуку міжнародних злочинців. Її організація покладається на Генеральний секретаріат [8, с. 51]. Дана процедура здійснюється за спеціальною методикою. Її мета полягає у ідентифікації злочинців, а також деяких видів злочинів. Ключовими ознаками при ідентифікації виступають демографічні дані, зовнішні ознаки об'єкта злочину, особливі прикмети злочинця, його хода, манера поведінки, звички та інше.

Виділяють два основних види кримінальної реєстрації: загальна та спеціальна. Предметом загальної ідентифікації є дані про міжнародних злочинців та злочини кримінального характеру, у яких наявний кримінальний елемент. Що стосується спеціальної реєстрації, то вона здійснює фіксацію відбитків пальців та фотографій злочинців. По всіх видах кримінальної реєстрації ведуться картотеки. До даної категорії відносяться наступні бази даних:

- картотека усіх відомих міжнародних злочинців та підозрюваних, яка формується у алфавітному порядку. Спеціальна картка містить інформацію про демографічні та інші дані, включно із видом злочинної діяльності;
- картотека фотороботів (словесного портрету), у ній міститься інформація про зовнішній вигляд злочинців. НЦБ держав-учасників Інтерполу формують спеціальну картку на кожного зловмисника та направляють її у Генеральний секретаріат організації, отримавши запит із фотороботом особи, яка перебуває в розшуку, службовці Інтерполу знаходять відповідну спеціальну картку, роблять копію та відправляють адресату;

- картотека ідентифікаційних документів. Вона містить інформацію про номер, серію та інші реквізити паспортів, посвідчень осіб, посвідчень на право володіння літальним апаратом, транспортним засобом, кінокамерою, вогнепальною зброєю, які використовуються у злочинній діяльності, а також картки з інформацією про характеристики морських суден, літальних апаратів, автомашин, які використовуються при перевезенні наркотиків, викрадених коштовностей тощо;
- картотека кримінальних правопорушень та способів їх скоєння. Вона складається із декілької баз даних, що містять інформацію про окремі види злочинної діяльності, способи вчинення міжнародних злочинів та характерні ознаки даних кримінальних діянь;
- картотека дактилоскопічних зразків. Для неї характерна десятипальцева реєстрація. В даній картотеці застосовується формула «Гальтона та Генрі», відповідно до авторів формули. База даних містить більше півмільйона карток та кожного року поповнюється приблизно на 30 тисяч. Вона використовується при ідентифікації злочинців;
- картотека зовнішності злочинців. У ній використовується фотозображення та фотороботи злочинців. При цьому облік здійснюється відповідно до «професії» злочинця: наркодилер, готельний грабіжник тощо. В даній базі знаходиться більше 30 тисяч фотографій найнебезпечніших злочинців [56, с. 18].

МОКП також володіє іншими базами даних, у яких міститься інформація про викрадені автомобілі, твори мистецтва, осіб, які вважаються безвісти зниклими, назірну зброю тощо.

Поповнення інформації у даних картотеках здійснюється кожною країною-учасником організації. Проте не всі країни виконують цей обов'язок добросовісно. Генеральний секретаріат, у свою чергу, здійснює постійне поповнення баз даних країн-членів без відповідних звернень. Так, при виявленій злочинній активності Генеральний секретаріат направляє країні перебування злочинця спеціальний, так званий «зелений циркуляр», із проханням

здійснювати контроль переміщення даної особи та повідомляти будь-які відомості, що стосуються злочинної діяльності.

Другим фактором, що забезпечує успішну діяльність організації, являється ефективний міжнародний розшук злочинців, осіб, які зникли безвісти, вкрадених цінностей та інших об'єктів. Фактично, розшук міжнародних злочинців займає основну нішу у діяльності Інтерполу. Він особливий тим, що оперативно-розшукові дії проводяться за межами країни, де було скоєно злочин. В такому виді розшуку бере участь поліція декількох держав, при цьому дотримуючись міжнародних норм та національного законодавства, а також відомчих інструкцій.

МОКП не тільки здійснює координацію діяльності поліції різних країн, а також постачає їм необхідну інформацію для ефективного розслідування, шляхом надання даних із своїх картотек.

Якщо поліція досягає мети, тобто затримує злочинця, постає питання про видачу злочинця(екстрадицію) державі, у громадянстві якої він знаходиться або на територію якої він вчинив злочин.

В діяльності МОКП виділяють декілька видів розшуків: звичайний, терміновий, змішаний. Перший складається із наступних стадій: матеріали досудового розслідування, які зібрані правоохоронними органами (поліція або суд) направляються у НЦБ, яке в свою чергу направляє його в Генеральний секретаріат, який приймає рішення про оголошення особи в міжнародний розшук [3, с. 19].. Потрібно зазначити, що міжнародний розшук використовується тільки за умови, що наявні підстави вважати, що особа перетнула кордон країни, у якій проводилось досудове розслідування, або якщо особа представляє небезпеку для миру та безпеки людства. Запит, який надходить до Генерального секретаріату, перевіряється, у разі необхідності надсилаються клопотання для уточнення обставин скоєння правопорушення або особи злочинця. Після цього видається «червоний циркуляр». Даний документ надсилається до всіх або ряду держав-членів організації, що залежить від обставин скоєння злочину та інформації про особу злочинця. Після отримання даного документу НЦБ оголошує його в розшук на території своєї держави. «Червоний циркуляр» є своєрідним міжнародним

наказом про арешт особи, яка перебуває у розшуку. Після затримання міжнародного злочинця НЦБ відповідної країни повідомляє про це Генеральний секретаріат та країну-ініціатора розшуку. НЦБ останньої сповіщає про це органи своєї країни. У разі припинення міжнародного розшуку інформація про це також надсилається країні-ініціатору.

Терміновий розшук зазвичай оголошується по «гарячих слідах», одразу після скоєння злочину. Основна його відмінність полягає в тому, що країна-ініціатор безпосередньо надсилає запит НЦБ країни, де може перебувати злочинець або на територію якої він, ймовірно, втік. Так сповіщення здійснюється через відповідну спеціальну радіомережу або іншим оперативним способом. Якщо на протязі трьох місців з моменту оголошення терміновий розшук не приносить результатів, то він змінюється на звичайний, складається «червоний циркуляр» та розсилається по НЦБ. Кожного року в рамках діяльності Інтерполу затримується близько тисячі злочинців, при цьому абсолютна більшість із них саме за допомогою термінового розшуку.

Злочинці та особи, що зникли безвісти розшуковуються в рамках діяльності Інтерполу за умови, що національний розшук не приніс результатів та коли зібрані усі необхідні матеріали про те, що особа, яку розшукують, покинула територію країни-ініціатора розшуку. Розшук осіб, що зникли безвісти зазвичай здійснюється шляхом перевірки картотеки Генерального секретаріату, у якій міститься інформація про неопізнані трупи. У такому випадку в штаб-квартирі організації формують «синій циркуляр». У ньому, зокрема, міститься інформація про опис зовнішності розшукуваної особи, фотографія зниклого та номер досьє у якому збирається інформація про дану особу. У разі виявлення невідомого трупа Генеральним секретаріатом складається «чорний циркуляр», у ньому зазначаються обставини виявлення даного трупа, його фотознімки, відбитки пальців, виявлені на місці події тощо[35, с. 47].

Міжнародний розшук викраденого майна також має свої особливості. В його рамках здійснюється встановлення місця заходження транспортних засобів, творів мистецтва (картини, статуї, музейні експонати), археологічні надбання,

вогнепальна та холодна зброя тощо. Що стосується розшуку викрадених творів мистецтва, то у цьому форматі здійснюється тісна співпраця Міжнародною радою музеїв та ЮНЕСКО. Остання організація виступила ініціатором затвердження Конвенції про заходи, які спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності (1970 р.) та Конвенції про охорону всесвітньої, культурної і природної спадщини (1972 р.). Держави, які ратифікували дані конвенції, взяли на себе зобов'язання забезпечувати розшук та повернення викрадених або незаконно вивезених творів мистецтва та культури, виявляти їх купівлю-продаж, а під час перевезення їх через митний кордон здійснювати перевірку спеціальних дозволів. Інтерпол організовує їх розшук та бере участь у міжнародних форумах, семінарах, конференціях з питань розкрадання та контрабанди творів мистецтва [15, с. 124].

За допомогою баз даних Інтерполу можна прогнозувати маршрути контрабанди викраденого майна, місця їх зберігання, точки збуту, колекції, у які можуть потрапити цінності. Класичним прикладом організації розшуку викраденого в рамках Інтерполу служить справа про крадіжку семи найцінніших картин Рафаеля та інших авторів з виставкових залів Національного музею образотворчих мистецтв м. Будапешта, вартість яких склала близько 35 млн. доларів. Дана подія мала місце в кінці 1983 року. Тоді, за 81 день, НЦБ Угорщини здійснило титанічну роботу. Бюро направило в різні кінці Європи 286 запитів за допомогою телексу, провело 104 телефонні розмови, прийняло та відправило понад 650 документів різного характеру по лінії МОКП. Зусилля не пройшли даремно. Внаслідок ефективної оперативно-розшукової роботи було знайдено викрадені цінності на території самої Угорщини, Греції та ряду інших країн. Затримано організовану групу злочинців, що спеціалізувались на заволодінні творами мистецтва.

Проте діяльність МОКП не обмежується міжнародним розшуком та реєстрацією злочинів. Статут організації визначає компетенцію Генерального секретаріату, як технічного, координаційного та інформаційного центру. Все

засновано на ефективному зборі, обліку, наданні та розповсюдженні необхідної інформації в ЗМІ.

Парадоксальним є той факт, що працівники Інтерполу не виконують суто поліцейських функцій. Основне завдання це ефективна діяльність із базами даних. Працівники поділяються на офіцерський корпус (звання від лейтенанта до майора) та обслуговуючий персонал. Вони займаються оперативно-аналітичною діяльністю, здійснюють обробку інформації про злочини та виконують запити, що надходять від НЦБ, на отримання інформації із картотек Інтерполу. Обслуговуючий персонал складається із секретарів, телефоністів, операторів картотек, перекладачів тощо. Основна робота яких полягає у забезпеченні своєчасного та ефективного обміну інформацією кримінальної спрямованості.

Терористичні акти стали невід'ємним чинником суспільного і політичного життя багатьох країн, змушених в боротьбі з ними робити власні заходи свого захисту. У боротьбу з тероризмом також включилося і світове співтовариство в цілому, в тому числі і окремі міжнародні організації – ООН, ІКАО та ін. Серед останніх – Міжнародна організація кримінальної поліції - Інтерпол.

Участь Інтерполу в міжнародній боротьбі з тероризмом відрізняється специфікою, зумовленої, насамперед обмеженістю його можливостей.

Окремі терористичні акції за механізмом і засобів їх виконання тягнуть за собою жахливі наслідки, як це було 11 вересня 2001 року в Нью-Йорку і Вашингтоні, де під уламками двох хмарочосів Міжнародного торгового центру загинуло понад 5 тисяч осіб. Подібні випадки дають всі підстави деяким авторам називати тероризм «свого роду особливим видом війни» [34, с. 16].

Дослідники тероризму відзначають труднощі, що виникають при спробах визначення цього явища. У матеріалах VII-го (1985р) і VIII-го (1990р.) Конгресів ООН з попередження злочинності та поведження з правопорушниками згадуються «міжнародний тероризм» і «внутрішній тероризм» і більша увага приділяється першому. Склад злочину «міжнародний тероризм» було сформульовано Комісією міжнародного права ООН в статті 24 Кодексу злочинів проти миру і безпеки, як «вчинення, організація, сприяння здійсненню,

фінансування або заохочення актів проти іншої держави або потурання вчиненню таких актів, які спрямовані проти осіб або власності і які за своїм характером мають на меті викликати страх у державних діячів, груп осіб або населення в цілому». У коментарі до цієї статті зазначено, що міжнародний тероризм – «це тероризм, який організовується та здійснюється будь-якою державою проти іншої держави, в той час як внутрішній тероризм організовується і здійснюється на території будь-якої держави громадянами цієї держави. Такий тероризм відноситься до сфери внутрішнього права, оскільки він не створює загрози для міжнародних відносин».

Таким чином, акти внутрішнього тероризму за змістом умислу можна розділити на внутрішньополітичні і загальнокримінальні. Згідно зі статтею 3 Статуту Інтерполу, перші для нього «закриті». Другі якщо і супроводжуються висуненням з боку злочинців будь-яких вимог до органів влади, то тільки таких, які не мають політичної мети їх досягнення, наприклад, звільнити з-під варти когось із учасників їх злочинної групи, сплатити викуп за утримуваного заручника і т.д. [14, с. 52].

Ставлення Інтерполу до тероризму змінювалося тричі. У довоєнний час Інтерпол не відмовлявся від участі в боротьбі з ним. Навпаки, в 1926 році на щорічних зборах його членів було прийнято спеціальне рішення про постановку на картотечний облік всіх «особливо небезпечних осіб». В їх число потрапили ті, хто притягувався за вбивства або змови з метою вбивства державних діячів, хто перебував в різних робочих союзах і партіях (особливо комуністичних), хто виступав за повалення існуючого ладу в своїй державі.

Примітно, що в першу чергу саме ця картотека привернула особливу увагу фашистів після їх приходу до влади в Німеччині.

Після закінчення II-ї світової війни на чергових щорічних зборах відродженого Інтерполу, проведеному в Лісабоні в 1951года, була прийнята резолюція, яка радикально змінила ставлення Інтерполу до тероризму – «Запити про міжнародні розслідуваннях» (Requests for international inquiries). У ній зазначалося, що члени організації і керівники національних центральних бюро

(НЦБ) не повинні виконувати прохання про надання інформації, проведенні розшуку злочинців і прохання про тимчасовий арешт, де мова йде про злочини політичного, расового або релігійного характеру, навіть якщо в запитуючої країні це діяння є правопорушенням за загальним правом (offence against the ordinary law.) У резолюції тероризм не згадувався, а мова в ній йшла про насильницькі злочини, під якими розумілись терористичні акти. У 1956 році був прийнятий Статут Інтерполу, яким ця норма була закріплена в статті 3-ій [48, с. 15].

Інтерпол залишився вірний цій нормі і в 1972 році, коли в Мюнхені арабськими терористами були вбиті члени ізраїльської спортивної команди.

На що відбулася через місяць після цієї трагедії в тій же Німеччині у Франкфурті на Майні сесії Генеральної асамблеї Інтерполу в спеціальній резолюції «Заручники і шантаж» (Hostages and Blackmail) була прийнята резолюція, в якій членам організації рекомендувалося в питаннях попередження та припинення таких форм злочинності співпрацювати між собою на двосторонній основі, з використанням механізму і служб Інтерполу в межах лімітів статей 2-й і 3-й Статуту організації. Тексти обох статей Статуту були включені до резолюції.

Вірність цим статтям Статуту, особливо статті 3, неодноразово підтверджувалася на всіх наступних сесіях Генеральної асамблеї, де йшлося про боротьбу з тероризмом або «злочинами, що здійснюються в контексті тероризму», аж до 1984 року, з якого в політиці Інтерполу по відношенню до цих діянь намітилися певні зміни.

Швидке зростання кількості терористичних актів, скоєних в різних країнах, змусив багато з них суворіше і рішучіше висловити своє негативне ставлення до цього злочину. Під тиском фактів стало змінювати своє ставлення до нього і керівництво Інтерполу. Поштовхом до такої зміни стала Європейська конвенція по боротьбі з тероризмом, прийнята в рамках Ради Європи 27 січня 1977 року.

Учасники Конвенції закріпили в ній свою домовленість при розгляді питання про видачу осіб, переслідуваних за злочини, віднесені до категорії терористичних актів (ст. 1 і ст. 2), а також в практиці надання правової допомоги

у кримінальних справах, порушених за цими злочинами (ст . 8), не розглядати їх як політичні або пов'язані з такими.

З прийняттям цієї Конвенції в Західній Європі почала формуватися практика вибіркового підходу до актів тероризму та їх покарання за нормами загального кримінального права. Але держави залишили за собою право в кожному випадку вирішувати: віднести чи ні конкретний злочин до числа загальнокримінальних.

Розглянуті норми Європейської конвенції її учасники адресували самі собі. Вони і тільки вони керуються її положеннями у взаємній практиці боротьби з тероризмом. Інших країн Європи, а тим більше неєвропейських, ці положення не стосуються.

Проте, під тиском названих вище обставин, а саме: 1) необхідності рішуче і адекватно протидіяти зростанню кількості терористичних актів; 2) міцніючої в практиці європейських держав «тенденції відносити їх до кримінальних злочинів». Інтерпол зміг включити такі злочини в список діянь, в попередженні та припиненні яких можуть брати участь його структурні органи – Генеральний секретаріат і національні центральні бюро (НЦБ) країн-учасниць.

Це і показали дві резолюції, прийняті його Генеральною асамблеєю, проведеної в Люксембурзі в 1984 році: «Насильницькі злочини, зазвичай зараховують до тероризму» і «Застосування статті 3 Статуту».

У вступній частині першій резолюції була знову підтверджена прихильність Інтерполу положенням статті 3 Статуту, а так само з резолюціями, прийнятими по ряду аспектів явища, що отримало загальну назву «тероризм».

З прийняття розглянутих резолюцій в Інтерполі почався період нового підходу до тероризму, який висловився в реалізації ряду рішень організаційного та адміністративного характеру, розробці методичних документів про взаємодію НЦБ і структурних служб Інтерполу у справах про терористично актах.

У січні 1986 року в складі його Генерального секретаріату було створено спеціальний структурний підрозділ ТІ – невелика за чисельністю група по

боротьбі з тероризмом. Головним її завданням стало створення бази даних про осіб, причетних або підозрюваних у терористичній діяльності.

Окрема база даних в групі заведена на злочинні організації, помічені в скоєнні терористичних актів.

Отже, Інтерпол, із застереженням, обумовленої статтею 3 його Статуту, включився в співробітництво держав по боротьбі з тероризмом і почав приділяти цій проблемі постійну увагу. Це підтверджує, наприклад, такий факт, як щорічні звіти «Боротьба з тероризмом», що подаються на сесіях Генеральної асамблеї нарівні з такими ж обов'язковими звітами про боротьбу з незаконним обігом наркотиків, з крадіжками творів мистецтва, підробкою.

У звітах наводяться результати роботи Генерального секретаріату Інтерполу, головним чином у справах про терористичні акти загальнокримінального характеру [34, с. 9].

Що стосується актів міжнародного тероризму і «злочинів, скоєних в контексті тероризму», їх вчинення злочинці найчастіше мотивують політичними вимогами. Тому в силу статті 3 Статуту, працювати у таких справах Інтерполу протипоказано. Але Інтерпол працює. І робить це за допомогою виходу на терористів через використані ними засоби вчинення злочину. Наприклад, якщо злочин скоєно із застосуванням вибухової речовини, встановлюється його назва, склад, орієнтовний місце виробництва, простежуються шляхи потрапляння до рук терористів і т.д. Якщо злочинці використовували підроблені документи, то робота по їх встановленню починається з цих документів. Як випливає з підготовленого в Інтерполі «Збірника довідкових матеріалів», «боротьба з тероризмом стосується всіх актів міжнародного тероризму, включаючи незаконні акти проти цивільної авіації, тероризм, пов'язаний з наркобізнесом, використанням вибухових речовин при вчиненні терористичних актів, використанням терористами фальшивих документів».

Кожен з цих варіантів подається в збірнику як напрямок роботи Інтерполу у справах конкретного виду тероризму.

I, нарешті, потрібно назвати кілька формалізованих видів інформації, прийнятих в Інтерполі.

Формуляр КРІЖЕН / АВІА (CRIGEN / AVIA) використовується для фіксування інформації про випадки викрадення літака. Заповнений формуляр прямує з НЦБ країни, де такий випадок стався, в інші зацікавлені справи НЦБ. Одночасно ця ж форма також служить для передачі повідомлень по справі в Генеральний секретаріат Інтерполу.

Зміст отриманих формулярів служать базою для статистичних аналізів, які проводяться регулярно Генеральним секретаріатом при оцінці ситуації в світі, ситуації в боротьбі з тероризмом.

Модус операнди (СПОСІБ ДІЇ). У свою чергу і сам Генеральний секретаріат в циркулярних повідомленнях модус операнди серії D / AV, які направляються їм в НЦБ всіх країн-учасниць Інтерполу, інформує їх про деякі нові способи вчинення актів тероризму.

Використання можливостей Інтерполу у протидії незаконному обігу наркотиків. За останні два-три десятиліття міжнародна торгівля наркотиками через свою неймовірною вигоди розгорнулася в глобальному масштабі, значно перевершивши всі очікування і прогнози міжнародних поліцейських структур і національних правоохоронних органів. При такій загрозі наркотизації значної частини людства на перший план виходить необхідність співпраці на міжнародному рівні, націлена на обмеження споживання і збуту наркотичних речовин.

Починаючи з 60-тих років, міжнародне співтовариство досягло в цьому напрямку значного згоди, втіленого в Конвенції ООН, – зокрема, про торгівлю наркотиками (1961 р 124 країн), про психотропних засобах (1971 р 101 держава), проти незаконного розповсюдження наркотичних речовин і психотропних засобів (1988 р, 74 країни). У розробці цих конвенцій активну участь взяв Інтерпол. Конвенції – кожна у своїй сфері – передбачає заходи контролю над наркотичними речовинами, боротьби з їх незаконним розповсюдженням, а також рекомендує міри покарання в разі правопорушень.

З огляду на актуальність цієї проблеми, в кінці квітня 1998 року Міністерством внутрішніх справ Бельгії у співпраці з МОУП – Інтерполом було проведено 24-е Європейське нараду керівників національних служб по боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів. На кворумі, що зібрав близько 120 представників правоохоронних органів з 34 країн світу, була представлена ситуація, що склалася протягом останніх років у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів в Європі.

На нараді підкреслювалося, що незаконний попит на наркотичні засоби і психотропні речовини, зростання їх незаконного виробництва і обігу є глобальною проблемою сучасності та представляють серйозну загрозу для соціально-економічної і політичної систем й стабільності, національної безпеки і суверенітету всіх держав. Як свідчать статистичні дані Інтерполу, в Європі протягом 1997 року вилучено понад 42 тонн кокаїну (в 1993-1994 роках – понад 20 тонн). В цілому за 1997 рік в Європі були затримані за нелегальний провіз кокаїну наркокур'єри з 76 країн світу. Висока рентабельність наркобізнесу зумовила його практично повну монополізацію організованими злочинними угрупованнями, що створюють по суті «індустрію» виготовлення і поширення наркотиків. При операціях з наркотиками прибуток становить від 300 до 2000% [59, с. 16].

Як наркотики широкого поширення набули: макова соломка, опій-сирець, опійний розчин, марихуана, ефедрин, гашиш, ЛСД, метадон, героїн, кокаїн, «екстазі».

Протягом наступних років проблема, пов'язана з поширенням наркотиків і використанням її території для транзиту і збуту наркотичних речовин, залишається однією їх найбільш актуальних проблем боротьби зі злочинністю для правоохоронних органів.

Наркобізнес є серйозним криміногенним фактором, що сприяє загостренню оперативної обстановки в країні. Однією з основних причин поширення наркобізнесу є наростаюча експансія наркотичних засобів з-за кордону. Значно підвищився інтерес з боку наркооб'єднання держав Латинської Америки, регіонів

«Золотого півмісяця» і «Золотого трикутника», не тільки як до країни транзиту наркотиків, але і потенційно великого ринку збуту.

Характеризуючи наркобізнес з криміналістичної точки зору, виділяють такі найбільш важливі, істотні і типові властиві йому риси:

Латентність наркобізнесу. В ході аналізу справ оперативного обліку, результатів вивчення даної проблеми і вжитих заходів по скороченню попиту на наркотики, авторами визначено, що наркобізнес має високий рівень латентності (понад 90%) [31, с. 94].

Поєднання окремих видів загальнокримінальних та економічних злочинів на різних рівнях. Аналіз практики органів внутрішніх справ дозволяє досить чітко визначити, що в наркобізнесі найбільші організовані злочинні структури виникають і стабільно функціонують саме на стику зазначених напрямків організованої злочинної діяльності.

Відмивання незаконних доходів. Говорячи про зв'язок наркобізнесу з економічною злочинністю, типовим є наявність найважливішої підсистеми, спрямованої на легалізацію величезних доходів, отриманих незаконним шляхом. Ця підсистема характерна для всієї злочинної діяльності кримінального співтовариства в сфері наркобізнесу. Але іноді, при скоєнні особливо великих злочинних операцій, що приносить величезний прибуток лідерам мафіозних об'єднань, коли «відмивання» брудних грошей реалізується відразу після їх отримання, цей процес може бути включений в структуру і окремого злочину. Гроші, отримані злочинним шляхом, після відмивання вкладаються в легальний бізнес, наприклад шляхом інвестування в спільні чи інші підприємства.

Зв'язок з груповою і професійною злочинністю.

Високий рівень організованості кримінальних формувань та їх чітка функціональна диференціація. Залучення великої кількості осіб в наркобізнес (організатори, розкрадачі, збувальники, скупники, перевізники наркотиків та інші) підкреслює підвищену суспільну небезпеку і складність розглянутих злочинів, які ретельно замасковані. Наркобізнесу, більше ніж іншим напрямкам організованої злочинної діяльності, властиві такі ознаки:

- а) ієрархічна структура кримінальних формувань, включаючи суворе підпорядкування груповій дисципліні і вказівкам організатора;
- б) організаційна стабільність наркооб'єднання;
- в) завчасна підготовка, планування і кваліфіковане вчинення злочинів;
- г) функціональна диференціація членів злочинного об'єднання (розподіл ролей між ними, в тому числі при підборі і вербуванні співучасників);
- д) наявність міцних зв'язків, що базуються на суворій самоорганізації, високому рівні конспірації;
- е) продумана підготовка засобів реалізації та збуту наркотиків;
- ж) стійка спрямованість на створення корумпованих зв'язків в правоохоронних органах;
- з) чітка система дій, пов'язаних з незаконними операціями з наркотиками;
- і) монополізація на поставлені цілі;
- к) гостра конкуренція і суперництво, що існують між окремими формуваннями наркомафії поряд зі злочинними контактами і взаємодією, нерідко приймають форми збройних зіткнень і фізичного знищення через поділ і переділ ринків збуту.

Наркобізнес функціонує в різних регіонах і державах і стає з кожним роком все більш транснаціональним, негативно впливаючи на багато сфер нашого життя. Відзначається розширення географії міжнародних зв'язків наркомафії і її все більш витончена діяльність. Такі країни, як Колумбія, Перу і Болівія є основними з вирощування листя коки. Карибський район використовується головним чином для транзиту в європейські країни. Традиційним способом нелегального транзиту наркотиків стала маскуваність під товари, призначені для реалізації через роздрібну мережу. З цією метою для успішного переправлення до місця призначення контрабандисти використовують упаковку для продуктів харчування, дитячих подарунків, ховають їх у книгах, взуття, посуд з-під алкоголю, батарейках і т.д. Значні поставки кокаїну були виявлені на морських судах, в машинних відділеннях, в контейнерах. За прогнозами експертів, морський шлях нелегального провезення кокаїну в Європу, що представляє

найбільшу небезпеку, в майбутньому залишиться основним способом його транспортування, оскільки навіть великі партії даного наркотику мають найменшу ймовірність бути виявленими серед величезної маси легальних вантажів. Західна Європа продовжує залишатися головним ринком збуту і героїну. У переважній більшості випадків його виявляють під час перевірок автомашин при перетині кордону. Південно-Західна Азія є основним регіоном виробництва опіуму. Маршрут перевезення йде з Афганістану через Іран і Туреччину, а потім до Західної Європи [44, с. 38].

Саме транснаціональний характер наркобізнесу визначає необхідність тісної взаємодії зі спецслужбами інших країн, можливість якого надає Інтерпол. Боротьба з незаконним обігом наркотичних речовин, психотропних засобів і прекурсорів є одним з пріоритетних напрямків Інтерполу і Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.

Генеральний секретаріат Інтерполу проводить активні заходи з протидії незаконному обігу наркотиків в світі, одним з яких є розробка і впровадження в роботу міжнародних поліцейських проєктів за даним напрямком боротьби зі злочинністю.

Так, в кінці 90-их років Генеральним секретаріатом відзначалося різке збільшення обсягу поширення в світі екстазі, особливо з Європи в Америку і Австралію. В результаті декількох зустрічей з даної проблеми представників правоохоронних органів різних країн було вирішено представити Інтерполу, а саме підрозділу боротьби з наркотиками і злочинним організаціям, основну роль в координації та аналізі інформації про випадки вилучення екстазі в світі. На підставі цього рішення Інтерполом був розроблений і запропонований проєкт під назвою «ЕХІТ». Основні акценти проєкту ставилися на діяльність ізраїльських і російських організованих злочинних угруповань. У процесі аналітичної розвідки і на підставі всебічного аналізу інформації, яка надходила з різних країн, було встановлено, що в процесі незаконного обігу екстазі також задіяні безліч інших міжнародних злочинних організацій, у тому числі азіатські синдикати, картелі з Центральної та Північної Америки, африканські і карибські злочинні мережі.

У зв'язку зі зростаючою активністю і постійним збільшенням вживання синтетичних наркотиків в світі Генеральним секретаріатом Інтерполу введено новий проект під назвою «SYDRUG», головною метою якого є збір, накопичення, аналіз інформації та вжиття заходів щодо протидії поширення цього виду наркотиків. Основними завданнями проекту є:

1. забезпечення правоохоронних органів необхідною інформацією щодо виявлення найбільш активних транснаціональних злочинних організацій, що займаються постачанням синтетичних наркотиків;
2. надання допомоги у встановленні зв'язків між транснаціональними злочинними організаціями і постачальниками цих наркотиків;
3. виконання функцій централізованого масиву інформації по незаконному обігу, вилученню синтетичних наркотиків, і розслідування злочинів щодо даного виду наркотиків національними правоохоронними органами;
4. проведення досліджень синтетичних наркотиків.

У разі порушення кримінальної справи за фактами незаконного обігу наркотиків або наявного справи оперативного обліку правоохоронні органи України на підставі запиту мають можливість отримати з Генерального секретаріату Інтерполу та з Національних бюро Інтерполу зарубіжних країн таку інформацію:

1. про осіб, які проходять у справах, які мають відношення до незаконного обігу наркотиків;
2. про злочинні співтовариства, що займаються наркобізнесом;
3. про факт вилучення наркотиків;
4. про основні види наркотичних засобів або психотропних речовин, наявних в незаконному обігу;
5. про нові види наркотиків, що з'являються в обороті;
6. про способи нелегального виробництва наркотиків; найбільш часто зустрічаються способи упаковки, виявлені у підпільних лабораторіях;
7. про канали транспортування та методи приховування;

8. матеріали міжнародних конференцій, симпозіумів, робочих зустрічей та інших нарад по лінії Інтерполу з проблем боротьби з незаконним обігом наркотиків; періодичні видання, які розробляються Генеральним секретаріатом з даних питань [8, с. 51].

Практика показує, що при розслідуванні злочинів за фактом незаконного обороту наркотиків слідчими та оперативними підрозділами правоохоронних органів ще в недостатній мірі використовуються можливості Інтерполу. Часто при розслідуванні кримінальних справ, пов'язаних з нелегальним обігом наркотиків, співробітники правоохоронних органів необґрунтовано підпорядковують свої дії лише одній меті – доведенню факту належності наркозасобів підозрюваному, упускаючи моменти наявності міжрегіональних і міжнародних зв'язків. У той час як наркобізнес – це «особливий вид різноманітної, економічно вмотивованої, витонченої, широко розгалуженої протизаконної діяльності високоорганізованого і конспіративного наркооб'єднання з міжнародними контактами, що займається поставками наркотиків на основі поділу праці з метою систематичного отримання неоподатковуваних максимальних доходів та впливу на політичне й громадське життя». Тому однією з тактичних особливостей розслідування злочинів у сфері наркобізнесу є необхідність всебічного вивчення міжнародних зв'язків, для чого активно використовувати наявні криміналістичні обліки і банки даних Інтерполу. А при наявності відповідних підстав правоохоронні органи України мають можливість при координації НЦБ Інтерполу проводити спільні операції.

Проблеми та особливості використання можливостей Інтерполу у протидії економічній злочинності. Економічну злочинність можна охарактеризувати як протиправну діяльність, яка включає в себе зловживання в економічній сфері, що посягають на порядок економічного управління, що завдають значної шкоди інтересам держави, підприємницької діяльності та громадянам, і здійснюється постійно в рамках і під прикриттям легальної економічної діяльності з метою отримання незаконного доходу як фізичними, так і юридичними особами.

Проникаючи в економічні відносини, злочинність заважає розвитку виробництва, відволікає інвестиційні та валютні ресурси, стимулює інфляційні

процеси, позбавляє державний бюджет значної частини доходів, гальмує програми соціального захисту населення.

Сьогодні економічні злочини значно відрізняються від тих, що були характерними 10-15 років тому. Якщо раніше вони за своєю технологією були досить прості (крадіжка шляхом розтрати, оплата фактично невиконаних робіт, внесення у відомості на оплату праці «мертвих душ», приписки, спекуляція і т.д.), то в умовах появи нових форм власності, зміни механізму функціонування господарства ці злочини сильно змінилися [1, с. 45]. Економічна злочинність, особливо у фінансово-кредитній сфері, придбала виражений, інтелектуальний характер. Сучасні економічні злочини можна визначити такими властивостями, як:

1. гнучка адаптація злочинців до нових форм і методів підприємницької діяльності;
2. маскуванню під виглядом законної підприємницької діяльності;
3. досконале володіння ринковою ситуацією, оперативне реагування на швидкі зміни ринкової кон'юнктури і чинного законодавства;
4. активне і грамотне використання у злочинній діяльності банківських документів, електронних кредитних карток, засобів зв'язку, оргтехніки;
5. різні способи приховування злочинів під виглядом «невдалої» комерційної діяльності (фіктивні банкрутства, реорганізації з відкриттям філій, дочірніх підприємств, зміна адреси, перейменувань і т.д.).

За останні роки з'явилися нові види економічних злочинів, методики розслідування яких ще недостатньо розроблені. Серед них: злочини, пов'язані зі зловживаннями депозитним капіталом, зловживання та шахрайства в сфері соціального страхування і пенсійного забезпечення, зловживання з інвестиціями, посягання на фінансово-комерційний сектор економіки, порушення правил вільної конкуренції, комп'ютерні злочини.

Великою проблемою, що вимагає наукових економічних і правових досліджень та врегулювань, є удосконалення боротьби з економічними злочинами, що здійснюються з використанням технології міжнародних

трансфертних операцій і офшорних зон. Офіційно в світі зареєстровано близько 30 офшорних зон і 20 за ознаками наближаються до них. Наприклад, в Ліхтенштейні доходи від 40 тисяч офшорних компаній становлять 30% бюджетних надходжень. На Кіпрі до середини 90-их років від зареєстрованих 20 тисяч офшорних компаній щорічні доходи становили 200 млн. Доларів США. У США їх було зареєстровано 28 тисяч. На Бермудських островах – 6,5 тисяч компаній, Антильських островах – 30 тисяч, Кайманових островах – 25 тисяч, на Британських Віргінських островах – понад 15 тисяч компаній (приблизно по одній на кожного жителя). З початку 80-их років збільшується кількість банків, банківських відділень, страхових компаній в таких офшорних зонах. Так, на Кайманових островах зареєстровано понад 500 офшорних банків, 43 з 50 найбільших банків світу мають тут свої відділення або дочірні структури [28, с. 64].

В останні роки національна і міжнародна кредитно-фінансові системи переживають значні організаційно-технічні перетворення. Нові технології міжбанківських та внутрішньобанківських операцій, незважаючи на складні комп'ютерні засоби захисту, нерідко використовуються організованою злочинністю для відмивання грошей через підпільні конвертаційні центри. Міграція фінансових ресурсів відбувається шляхом незаконних трансакцій, які здійснюються через певну кількість «проксі-серверів», «анонімайзерів», інші автоматизовані комп'ютерні системи. Перехід злочинцями «електронного державного кордону» сьогодні не проблема, так як на ній немає ні митниць, ні прикордонників.

«Тіньові» організації різних країн активно використовують технології банківських структур: «Navala» (Індія), «Fei chi'en» (Китай), «Hundy» (Пакистан), «Security First Bank» та «Mark Twain Bank» (США) . Тому сучасна економічна злочинність вимагає від правоохоронних органів нових підходів по боротьбі з «відмиванням брудних» грошей, податковими правопорушеннями, шахрайством з фінансовими ресурсами і неконтрольованим відтоком національних капіталів за кордон.

Проте, Інтерпол бере активну участь в профілактиці і боротьбі з економічними злочинами. На 66-ій сесії Генеральної асамблеї МОУП (м. Нью-Делі, 1997 р.) обговорювалася, як основне питання порядку денного, проблема боротьби з відмиванням брудних грошей. З 17.09.2001 року в Генеральному секретаріаті утворено спеціальний підрозділ – «Відділення з фінансових і високотехнологічних злочинів» («Financial and High Tech Crime Sub-Directorate»), предметом уваги якого є злочини, пов'язані з «відмиванням» грошей, використанням пластикових платіжних карток, порушенням прав інтелектуальної власності.

Цей новостворений підрозділ Генерального секретаріату активно співпрацює з іншими міжнародними організаціями, які займаються подібними питаннями, такими як: Financial Action Task Force (FATF), Egmont Group, Asia Pacific Group on Money Laundering (APG), Caribbean Financial Action Task Force (CFATF), Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures (PC-R-EV Committee – Council of Europe), European Banking Federation Fraud Working Group, International Banking Security Association (IBSA) [30, с. 151]. Результатом спільної діяльності і в рамках ініціатив ООН була створена база даних «AMLID» (Anti Money Laundering International Database), що включає відомості по фіксації в світі злочинів з відмивання брудних грошей, інформацію щодо осіб, банків, комерційних структур, причетних до махінацій з фінансами, а також аналітичні огляди, досвід боротьби спецпідрозділів різних країн з подібного виду злочинами.

Дані обставини розширюють можливість правоохоронних органів країн у питаннях запобігання, виявлення і розслідування злочинів у сфері економіки.

Можливості Інтерполу у протидії незаконному виготовленню підроблених грошових знаків. Боротьба з фальшуванням лежала ще в підставі освіти Інтерполу. Можна послатися на одну з найстаріших міжнародних конвенцій, прийняту 20 квітня 1929 року в Женеві – Міжнародну конвенцію по боротьбі з підробкою грошових знаків. В її підготовці брала участь Міжнародна комісія кримінальної поліції. Відповідно до цієї Конвенції в кожній країні дізнання у

справах підробки грошових знаків має вестися в рамках національного законодавства особливим центральним бюро. Після 1950 року Інтерпол став постійним робочим органом, що діє від імені міжнародної спільноти держав з питань боротьби з такого роду злочинами [54, с. 7].

Зазначена Конвенція на довгі роки визначила всю політику міжнародного співробітництва в боротьбі з фальшуванням. У діяльності Інтерполу з цього питання можна виділити наступні напрямки:

1. облік випадків фальшивомонетництва, виготовлювачів і збувальників підроблених грошей і цінних паперів;
2. збір і поширення інформації про зміни в грошових системах країн світу;
3. вивчення способів підробки грошових знаків і цінних паперів, що використовуються злочинцями, з метою вироблення захисних заходів;
4. узагальнення досвіду роботи поліції по боротьбі з підробкою грошових знаків і цінних паперів і поширення найбільш ефективних методів;
5. проведення заходів щодо підвищення професійного рівня поліцейських службовців, зайнятих в сфері боротьби з фальшуванням;
6. вироблення тактики щодо інформування населення про появу підроблених грошових знаків;
7. дослідження підроблених грошей з метою встановлення загального джерела походження і присвоєння облікового індикатива (з 1961 року, після організації при Генеральному секретаріаті Інтерполу лабораторії для проведення експертиз банківських знаків різних країн).

На 5-й Міжнародній конференції Інтерполу з питань боротьби з фальшуванням в 1969 році прийнята резолюція, яка зобов'язує поліцейські апарати уважно стежити за всіма технічними досягненнями в галузі поліграфічного виробництва, збирати документацію з цих питань. На думку секретаріату Інтерполу, установи, що випускають гроші, несуть відповідальність за виготовлення купюр і захист від їх підробки. Так як не всі способи захисту засекречені і деякі з них відомі злочинцям, було б доцільно друкувати банкноти різної вартості за допомогою різних кліше, матеріалів, процесів і машин, яких

немає на промислових підприємствах. При виготовленні грошей не завжди використовуються фарби, що мають секретні захисні властивості, так як виробництва цих фарб дуже дорогі. Металеві гроші необхідно друкувати з матеріалів, які мають електричні і магнітні властивості, причому монети однієї вартості, що випускаються різними країнами, повинні мати однакові властивості. Рекомендовано також внести поправки в кримінально-процесуальне законодавство в тій частині, що висновки експертів різних країн, надані письмово і під присягою, приймалися судами в якості доказів [7, с. 51].

Питання про те, як зупинити потік «фальшивок», щорічно виноситься на сесію Генеральної асамблеї Інтерполу, обговорюються на міжнародних конференціях. На 8-й міжнародній конференції з питань боротьби з фальшуванням при Генеральному секретаріаті Інтерполу прийнято рішення: створити додатково до наявних банкових даних центральний банк даних ідентифікації кольорових ксерокопіювальних машин; головним напрямком профілактики, як і раніше, визнати широке інформування поліцейських органів та громадськості різних країн світу про способи виявлення підроблених грошей із залученням до цього засобів масової інформації та глобальної комп'ютерної мережі типу Інтернет; враховуючи, що фальшивомонетництво пов'язане з іншими видами злочинів, організувати спеціальну підготовку офіцерів зв'язку для представництва національних спеціалізованих підрозділів, національним бюро Інтерполу рекомендовано забезпечити його роботу спеціально підготовленими офіцерами.

До складу Генерального секретаріату Інтерполу входять дві групи з 12 висококваліфікованих фахівців. Перша група займається справами, пов'язаними з підробкою, і підготовкою відповідної документації, а також проведенням досліджень, інша група – підготовкою і випуском бюлетенів.

З метою удосконалення діяльності та підвищення її ефективності співробітниками Інтерполу розроблена спеціальна комп'ютеризована програма з базою даних, що містить понад 40 тисяч випадків виявлення фальшивих грошових знаків і фінансових документів, в результаті чого в значній мірі

спрощується: швидке визначення виду підробки і порівняння його з наявними аналогами; отримання даних щодо поширення фальшивих банкнот за певним регіоном; порівняння наявних відомостей по роках. Використання даної інформаційної системи значно скорочує час на перевірку та введення даних, а також забезпечує доступ на ній всіх національних поліцейських служб [25, с. 18].

Для надання допомоги національним правоохоронним органам у проведенні боротьби з фальшуванням Інтерпол розробив спеціальну процедуру збору і передачі інформації. При виявленні і вилученні фальшивих банкнот правоохоронні органи країн посилають в Інтерпол у встановленій формі повідомлення по каналах радіозв'язку або телефаксом. На наступному етапі, не пізніше, ніж через місяць після вчинення злочину, в Генеральний секретаріат відправляється більш докладна інформація, обробивши яку, співробітники секретаріату розсилають національним службам (дані про нові методи підробки цінних паперів; повідомлення про нових злочинців, які повинні бути заарештовані і видані правоохоронним органам тієї чи іншої країни).

Інформація, яка надсилається сторонам – членам Інтерполу, постійно оновлюється, доповнення та виправлення розсилаються щомісяця, повідомлення про ануляцію окремих повідомлень – двічі на місяць.

В Інтерполі існує і певний порядок ідентифікації фальшивих грошових знаків. Вважається, що дві або більше фальшиві банкноти можна віднести до одного виду, якщо вони мають однакові характеристики через використання однієї друкованої форми. При визначенні виду підробки легко встановити, чи стосується вона до вже відомих аналогам або виготовлена вперше. Така ідентифікація дозволяє національним службам визначити рівень поширення в побуті фальшивих банкнот, канали їх поширення, простежити джерела їх походження та інше.

Для виявлення подібних зв'язків національні органи поліції присвоюють певного типу підробки шифр своєї країни. Генеральний секретаріат Інтерполу також індексує зареєстровані фальшивки. У картотеку Інтерполу введено більше 12 тис. міжнародних індексів. Кожен код індексу складається з двох елементів:

іменованої «приставки» –букви і цифри, які позначають країну, грошові знаки якої підроблені, і номери, які вказують на хронологічний порядок реєстрації в справі даної підробки [52, с. 68].

Генеральним секретаріатом Інтерполу розроблені також спеціальні міжнародні індекси для класифікації фальшивих банкнот і цінних паперів: підробки грошових знаків, які не завдають значних збитків економіці країни; підробки, виконані грубо і легко розпізнаються; підробки обмеженого обороту через труднощі збуту; підробки, виконані кустарно і вимагають багато часу на виготовлення.

Особливі індекси, так звані «індекси фіктивності», присвоюються таким видам підробок: підробки неіснуючих банкнот; підробки грошових знаків неіснуючої вартості в валютній системі даної країни; підробки, зображення на яких не відповідає зображенню на справжніх грошових знаках країни; банкноти, виготовлені для використання в театральних і телевізійних постановках, інші.

Про кожний зареєстрований факт фальшивомонетництва Національне центральне бюро сповіщає Генеральний секретаріат. Мова йде лише про випадки, в яких є так званий «іноземний елемент», тобто, коли на території держави встановлені факти виготовлення або збуту в оборот грошових знаків (цінних паперів, туристичних чеків або інших платіжних документів) іншої держави. Якщо факт новий, то інформація направляється на зеленому бланку форми F. Інтерпол рекомендував всім Національним центральним бюро інформувати Генеральний секретаріат Інтерполу про вперше зареєстровані випадки підробки паперових і металевих грошей, банківських і туристичних чеків, друкованого виготовлення бланків чеків від імені фіктивних банків; про великі пограбування з банків бланків грошових і туристичних чеків; про арешт або затримання осіб [16, с. 42].

Інтерпол просить Національні центральні бюро крім опису факту фальшивомонетництва відправляти два-три зразки фальшивих банкнот, монет або інших платіжних засобів (якщо не потрібно, щоб всі вони були приєднані до кримінальної справи як речові докази). У лабораторії Генерального секретаріату

визначається спосіб підробки, якість і склад паперу, проводиться порівняння з наявними в «колекції» Інтерполу іншими аналогічними за зовнішнім виглядом фальшивками на випадок виявлення загального їх походження з одного «монетного двору». Кожній підробці присвоюється свій індекс, який складається з трьох частин, наприклад 12.А.2436. Кожна частина цього індексу розшифровується так: 12 – валюта США (долар); буквою А в картотеці Інтерполу позначаються підробки грошових знаків всіх країн Американського континенту; останнє число – порядковий номер, під яким зареєстрована в картотеці конкретна підробка валюти однієї і тієї ж країни – в даному випадку США. Тому всі фальшивки одного походження, а з ними Інтерпол – часто зустрічаються в своїй практиці, мають однаковий індекс. На підробки одного походження заводиться реєстраційна картка, де вказується дата і країна, в якій вона була вилучена. Це допомагає експертам Інтерполу стежити за шляхами поширення фальшивок, виготовлених одними і тими самими злочинцями, іноді передбачити можливість їх появи в певних країнах.

Перед індексуванням фальшивок по всім перерахованим вище категоріям вони проходять ретельну експертизу: проводяться фізичні і хімічні аналізи паперу і фарб, визначається спосіб друку, особливості та дефекти кліше, які використовуються при друці підроблених банкнот, порівнюються отримані результати з дослідженнями раніше зареєстрованих підробок. В середньому щомісяця Генеральний секретаріат Інтерполу отримує більше п'ятдесяти заявок від країн-учасниць на проведення експертиз підроблених грошових знаків, а фахівці лабораторії проводять щорічно 700-800 досліджень банкнот і банківських чеків, які були отримані для дослідження, встановлення їх підробку і можливості джерела походження [18, с. 147].

Лабораторія Інтерполу також проводить експертизи сумнівних грошових знаків на замовлення окремих країн, які ще не мають своїх фахівців. Але, це роблять лише в тих випадках, коли вилучені гроші іншої держави.

Після закінчення Другої світової війни Інтерполом було зареєстровано понад 10 тис. типів підробки грошей.

У попередній штаб-квартирі Інтерполу в Парижі обладнаний музей Інтерполу, де експонуються зразки фальшивих монет і банкнот, інструменти і пристосування, вилучені при ліквідації «майстерень» наймайстерніших фальшивомонетників. У музеї зібрано понад 4 тис. типів фальшивих грошових знаків, виготовлених в різних країнах в післявоєнні роки. У 1960 р. колекція музею поповнилася спеціальним папером і тканиною, які використовуються фальшивомонетниками при друці грошей. Тепер колекція налічує понад тисячу зразків.

Оброблена і систематизована інформація про випадки фальшивомонетництва приходить в національні служби через бюлетень «Counterfeits & Forgeries» («Підробки і підробки»), який видає Інтерпол з 1924 р. на п'яти мовах. Бюлетень, який виходить в двох томах, містить інформацію про технічні характеристики виявлених фальшивих банкнот, опис справжніх грошових знаків, цінних паперів та інших документів з понад 150 країн світу. Його виписують тепер більше 15 тис. поліцейських служб і фінансових організацій.

Крім того, Генеральний секретаріат Інтерполу готує і розсилає циркуляри про фальшивомонетників, яких необхідно тримати під наглядом або заарештовувати при їх виявленні. З 1950 р розіслано понад 2 тисячі таких циркулярів. На прохання Національного центрального бюро Секретаріат направляє узагальнену інформацію про певний вигляд підробки, а також про фальшивомонетників.

Фірма «Keesing Reference Systems B.V.», яка видає «Counterfeits & Forgeries», розробила комп'ютерну програму, яка дозволяє проводити оперативну перевірку доларів США і визначити серед них підроблені – «The Smart US & Checker». Це постійно функціонуюча система, яка містить певний перелік характеристик підроблених доларів США, які були опубліковані протягом багатьох років у виданнях «Counterfeits & Forgeries» [1, с. 23].

Ця програма є простим і дієвим способом перевірки доларів США при отриманні їх касиром в пункті обміну валют, касовому залі, інших банківських і

фінансових організаціях. Програма поширюється у версіях як для Windows, так і для DOS.

Тепер так само розроблена нова версія офіційного видання Інтерполу «Counterfeits & Forgeries», розміщена на компакт-диску типу CD-ROM. Створення цієї версії в порівнянні з поліграфічним виданням дозволяє значно прискорити перевірку банкнот. У ній наявні дані про національні валюти з більше 180 країн світу.

Характеристики банкнот містять інформацію по всіх категоріях захисту, а саме: водяний знак; захисна смуга; інтагліо-друк; реєстр перегляду, мікродрук, зображення в ультрафіолетовому промінні; протівокопірвальні захисні лінії; гало-, кіне-, піксельграмми.

Інтерпол узагальнює досвід роботи поліції різних держав по розкриттю фактів підробки грошових знаків та інших платіжних засобів, виявлення друкарень і майстерень, де вони виготовляються, встановлення викриття виготовлювачів, прикріплення речових доказів. У 1965 р Інтерпол зняв навчальний фільм, де наведені докладні методичні рекомендації поліції по організації роботи при виявленні в обороті фальшивих грошових знаків. Проводяться семінари і навчальні збори для службовців поліції з питань попередження і розкриття фактів фальшивомонетництва.

Сьогодні Інтерпол окреслює 2 основних напрямки боротьби з фальшуванням: ліквідація центрів, які постачають фальшиві гроші в міжнародний оборот, і виявлення осіб, які займаються виготовленням та збутом підроблених грошей. У зв'язку з цим від слідчих потрібна досить висока компетентність, а від поліції різних країн – особливо тісна співпраця зі службовцями Національних центральних бюро Інтерполу, завдання яких – збір всієї інформації, яка сприятиме розкриттю фальшивомонетництва.

У різних країнах, які входять в систему Інтерполу, ці завдання вирішуються по-різному. У Канаді, наприклад, при криміналістичної лабораторії, організовано три спеціалізованих курси для слідчих, які дають їм необхідні знання в області гравірування, печатки, виготовлення паперу, фарби тощо. Канадська кінна поліція

видає для службового користування бюлетень «Фальшивомонетники в Канаді», де викладається передовий досвід розкриття цих злочинів [6, с. 145].

На думку Генерального секретаріату Інтерполу, при організації боротьби з фальшивомонетництвом необхідно підтримувати регулярні контакти поліції з асоціаціями, які об'єднують працівників художніх майстерень і фабрик з виготовлення паперу, фарби і т.д. (щоб отримувати інформацію про агентів з продажу матеріалів і осіб, які їх купують); довіряти службовцям поліції, які добре розбираються в техніці з виготовлення грошей, періодично читати лекції для слідчих; якомога швидше інформувати населення про особливості наймайстерніших підробок; підтримувати тісний контакт з організаціями Інтерполу в певних країнах.

Аналіз кримінальних справ свідчить про те, що найбільш якісно виготовлені підроблені купюри, в основному з використанням сучасної оргтехніки і поліграфічного устаткування, виготовляються в Молдові, Польщі, Угорщині, Туреччині та країнах Азії.

Робочий апарат Укрбюро Інтерполу є самостійним структурним підрозділом апарату Міністерства внутрішніх справ України на правах департаменту, який забезпечує реалізацію повноважень МВС щодо представництва України в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерпол та Європейському поліцейському офісі, а також повноважень МВС як Національного центрального бюро Інтерполу та Національного контактного пункту Європолу в Україні.

Робочий апарат Укрбюро Інтерполу є центром координації та забезпечення взаємодії правоохоронних та інших органів державної влади України з компетентними органами іноземних держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу.

Завдання Робочого апарату Укрбюро Інтерполу:

1.1. Реалізація, у межах компетенції, державної політики щодо боротьби зі злочинністю, яка має транснаціональний характер;

1.2. Координація, організація та забезпечення співробітництва правоохоронних та інших органів державної влади України з компетентними органами іноземних держав у сфері боротьби зі злочинністю з використанням можливостей Інтерполу та Європолу.

Функції Робочого апарату Укрбюро Інтерполу:

Здійснює обмін інформацією з Генеральним секретаріатом Інтерполу, Європейським поліцейським офісом, правоохоронними та іншими органами державної влади України, а також з компетентними органами іноземних держав з питань боротьби зі злочинністю;

Отримує запити про проведення перевірок, оперативно-розшукових та інших заходів на території України від компетентних органів іноземних держав-членів Інтерполу й організовує їх виконання правоохоронними та іншими органами державної влади України;

Інформує національні центральні бюро Інтерполу іноземних держав про результати виконання їх запитів правоохоронними та іншими органами державної влади України;

Надсилає до НЦБ Інтерполу іноземних держав запити правоохоронних та інших органів державної влади України про проведення перевірок, оперативно-розшукових та інших заходів на їх території;

Інформує правоохоронні та інші органи державної влади України про результати виконання їх запитів компетентними органами іноземних держав;

Отримує запити від Європолу з питань, визначених Угодою про співробітництво між Україною та Європолом, організовує їх виконання правоохоронними та іншими органами державної влади України та інформує Європол про результати їх виконання;

Надсилає до Європолу запити правоохоронних та інших органів державної влади України з питань, визначених Угодою про співробітництво між Україною та Європолом, та інформує їх про результати виконання;

Організовує та координує за запитами правоохоронних органів України міжнародний розшук обвинувачених, підсудних та засуджених осіб, які

переховуються від органів досудового слідства, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також безвісно зниклих;

Вносить до Генерального секретаріату Інтерполу клопотання про публікацію циркулярних повідомлень Інтерполу;

Організовує та координує за запитом компетентних органів держав-членів Інтерполу розшук на території України осіб, які переховуються від органів розслідування, суду, ухиляються від відбування кримінального покарання, а також безвісно зниклих;

Організовує прийом-передачу осіб, щодо яких Генеральною прокуратурою або Міністерством юстиції України прийняте рішення про задоволення клопотань компетентних органів іноземних держав щодо видачі (екстрадиції), тимчасової видачі, транзитного переміщення або передачі для подальшого відбування призначеного покарання;

Організовує прийом-передачу та конвоювання осіб, щодо яких компетентними органами іноземних держав прийняте рішення про задоволення клопотань Генеральної прокуратури або Міністерства юстиції України щодо видачі (екстрадиції), тимчасової видачі, транзитного переміщення або передачі для подальшого відбування призначеного покарання;

Забезпечує обмін інформацією між правоохоронними та іншими органами державної влади України та компетентними органами іноземних держав, а також з Генеральним секретаріатом Інтерполу щодо ідентифікації невідомих осіб та невпізнаних трупів;

Передає органам державної влади України та державним органам іноземних держав клопотання про взяття під варту або затримання особи, щодо якої буде направлено запит про видачу, а також про надання взаємної допомоги в кримінальних справах у випадках, передбачених міжнародними договорами України;

Ініціює проведення на території інших держав-членів Інтерполу розшукових заходів з метою встановлення місцезнаходження викраденого майна;

Організовує та здійснює міжнародне співробітництво з питань забезпечення безпеки та охорони громадського порядку під час підготовки та проведення міжнародних масових заходів;

Співпрацює з дипломатичними установами України за кордоном та дипломатичними установами іноземних держав в Україні з питань боротьби зі злочинністю;

Співпрацює з міжнародними міжурядовими та неурядовими організаціями в порядку, встановленому законодавством України;

Здійснює обмін інформацією з розвідувальними органами України з питань, що стосуються боротьби зі злочинністю [34, с. 71].;

Використовує можливості та координує діяльність представників (офіцерів зв'язку) МВС України в іноземних державах і міжнародних організаціях з питань, що належать до його компетенції;

Вносить керівництву МВС пропозиції про направлення представників (офіцерів зв'язку) МВС до Генерального секретаріату Інтерполу та Європейського поліцейського офісу;

Отримує в установленому порядку доступ до інформаційних систем та банків даних правоохоронних та інших органів державної влади України, використовує їх у своїй діяльності;

Використовує інформаційні системи та банки даних Генерального секретаріату Інтерполу, Європейського поліцейського офісу, організовує та забезпечує надання у встановленому порядку доступу до них правоохоронним та іншим органам державної влади України;

Забезпечує наповнення у встановленому порядку банків даних Інтерполу та Європолу інформацією, наданою правоохоронними та іншими органами державної влади України;

Створює і використовує власні автоматизовані інформаційні системи та обліки;

Вносить керівництву МВС пропозиції щодо розроблення проектів міжнародних договорів України з питань боротьби зі злочинністю, бере

безпосередньо участь у їх розробленні, а також за дорученням керівництва МВС бере участь в опрацюванні проектів міжнародних договорів України, що розробляються з ініціативи інших правоохоронних органів та органів державної влади України [41, с. 65];

Вносить керівництву МВС пропозиції щодо розроблення актів законодавства та відомчих нормативно-правових актів з питань боротьби зі злочинністю, бере безпосередню участь у їх розробленні, а також в опрацюванні актів законодавства та нормативно-правових актів, що розробляються з ініціативи інших правоохоронних органів та органів державної влади України;

Розробляє, в установленому порядку, узгоджує, подає на затвердження та реєстрацію нормативно-правові акти про порядок використання правоохоронними та іншими органами державної влади України можливостей РА Укрбюро Інтерполу щодо боротьби зі злочинністю;

Контролює дотримання правоохоронними та іншими органами державної влади України встановленого порядку міжнародного співробітництва каналами Інтерполу та Європолу, виконання зобов'язань, що випливають із членства України в Інтерполі та Угоди про співробітництво з Європолом, вживає заходів щодо усунення виявлених порушень;

Організовує участь офіційних делегацій, представників правоохоронних та інших органів державної влади України в сесіях Генеральної Асамблеї Інтерполу, Європейської регіональної конференції Інтерполу, інших заходах Інтерполу та Європолу;

Організовує участь представників правоохоронних та інших органів державної влади України в навчальних програмах та заходах, які проводяться Інтерполом та Європолом;

Складає на підставі інформації правоохоронних та інших органів державної влади України звіти, інформаційно-аналітичні матеріали з питань боротьби зі злочинністю, надсилає їх до Генерального секретаріату Інтерполу та Європейського поліцейського офісу;

Здійснює інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронних та інших органів державної влади України з питань боротьби зі злочинністю на підставі матеріалів Інтерполу та Європолу [24, с. 37].;

Координує діяльність підрозділів Укрбюро Інтерполу головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі;

Співпрацює в установленому законодавством України порядку із засобами масової інформації;

2.2 Порядок взаємодії НЦБ Інтерполу з правоохоронними органами України

Діяльність НЦБ Інтерполу в Україні в значній мірі носить міжвідомчий характер. З метою нормативного і організаційного забезпечення взаємодії з іншими правоохоронними органами та ГУ-УМВС України в областях підготовлені «Інструкція про порядок зносин ОВС України з правоохоронними органами інших держав» (Наказ МВС України № 600-95 р.) та «Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів» (спільний наказ № 3/1/2/5/2/2-97 р.). З лютого 1995 року в кожному регіоні України до штатів ГУ-УМВС введені групи Укрбюро Інтерполу, співробітники яких володіють однією з робочих мов Інтерполу. Кожний з них пройшов стажування в робочому апараті Укрбюро, а в 1995 та 1997 роках – учбові збори на базі НАВСУ та НЦБ Інтерполу в Україні.

Взаємодія між НЦБ Інтерполу в Україні і Державною митною службою, Службою безпеки, Держкомкордоном, Державною податковою адміністрацією України здійснюється на підставі міжвідомчого наказу МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України № 3/1/2/5/2/2 від 09.01.1997 р., яким затверджена Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного

центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів. У відповідності до Інструкції, НЦБ Інтерполу в Україні забезпечує співробітництво правоохоронних органів України та зарубіжних країн і надає можливості для обміну оперативно-розшуковою, оперативно-довідковою та криміналістичною інформацією про підготовку і вчинення злочинів та причетних до них осіб, а також архівною та, в окремих випадках процесуальною інформацією; обміном досвідом роботи, законодавчими та іншими нормативними актами, учбово-методичною та іншою інформацією з питань діяльності правоохоронних органів [12, с. 34].

Інструкція, яка розроблена відповідно до законів України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», Положення про Національне центральне бюро Інтерполу в Україні, Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу, зокрема визначає, що під правоохоронними органами України в ній маються на увазі органи Міністерства внутрішніх справ, Генеральної прокуратури, Служби безпеки, Держкомкордону, Державної митної служби, Державної податкової адміністрації України.

Підрозділом, на який безпосередньо покладається організація виконання функцій Міністерства внутрішніх справ України як Національного центрального бюро Інтерполу, є робочий апарат Укрбюро Інтерполу. НЦБ забезпечує співробітництво правоохоронних органів України та зарубіжних країн як у цілому, так і в окремих напрямках боротьби із злочинністю і надає можливості для:

- підготовки та надсилання ініціативних запитів за кордон;
- підготовки та надсилання відповідей на запити зарубіжних правоохоронних органів;
- обміну оперативно-розшуковою, оперативно-довідковою та криміналістичною інформацією про підготовку і вчинення злочинів та причетних до них осіб, а також архівною та, в окремих випадках, процесуальною інформацією;

- обміну досвідом роботи, законодавчими та іншими нормативними актами, учбово-методичною літературою з питань діяльності правоохоронних органів;
- обміну науково-технічною та іншою інформацією з питань боротьби із злочинністю [24, с. 151].

Співробітництво каналами Інтерполу з правоохоронними органами зарубіжних країн у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів транснаціонального характеру протягом 1993-1999 рр. інтенсивно розвивалося і вдосконалювалося. Обмін інформацією та інші форми взаємодії налагоджені з правоохоронними органами із 137-х країн світу, а загальна кількість контактів досягла понад 210 тисяч (1993 р. – 8940, 1994 р. – 19386, 1995 р. – 23885, 1996 р. – 35973, 1997 р. – 50558, 1998 р. – 60500, 1999 р. – 12500). Із загальної кількості міжнародних запитів, повідомлень та слідчих доручень, що опрацьовані в Укрбюро Інтерполу з 1993 по 1998 рік:

- 12914 – стосувалися злочинів проти особи;
- 12240 – злочинів в сфері економіки;
- 34093 – злочинів, пов'язаних з викраденням автотранспорту;
- 1467 – незаконного обігу наркотиків;
- 152372 – інших злочинів і питань.

Найбільш інтенсивна взаємодія відбувалася з правоохоронними органами Польщі, Німеччини, Росії, Словаччини, Чехії, Латвії, Литви, Естонії, Греції, Італії, а також Бельгії, Австрії, Швейцарії, Угорщини, Данії, Румунії, Норвегії, Словенії, Азербайджану, США, Канади, Великої Британії.

У 1993 році спільно з правоохоронними органами Німеччини викрито канал нелегальної торгівлі радіоактивними ізотопами, які були вивезені в м. Саарбрюкен мешканцями Житомирської області і збуті німецькій фірмі. В цьому ж році викрита протиправна діяльність двох німецьких фірм, які під виглядом шкільних хімреактивів і мінеральних добрив завезли в Україну токсичні відходи промисловості.

В 1994 році Укрбюро Інтерполу разом з правоохоронними органами України та Німеччини проведена операція в міжнародному аеропорту

«Бориспіль» по вилученню 6,4 кг кокаїну у громадянина Колумбії. Це було першим вилученням так званих «важких» наркотиків в Україні.

Завдяки інформації, отриманій каналами Інтерполу, був розшуканий на території України особливо небезпечний злочинець – громадянин Польщі Р.Квек, на рахунку якого 17 вбивств на замовлення в різних європейських країнах. Він одночасно розшукувався поліцією Польщі, Нідерландів та Німеччини.

У 1996 році разом з правоохоронними органами Німеччини була спланована і проведена контрольована поставка героїну в Україну. Посилка з героїном надсилалась з Таїланду і була адресована громадянину Нігерії, який проживав у м. Харкові. В результаті операції виявлений канал нелегальної поставки героїну в Україну, арештовані два громадянина Нігерії [32, с. 15].

Внаслідок спільних зусиль правоохоронців України, Угорщини, Польщі, Росії та Ізраїлю встановлений в Угорщині і виданий правоохоронним органам нашої держави небезпечний злочинець Вакуленко, який розшукувався УМВС України в Луганській області. Він був одним з організаторів злочинного угруповання, яким протягом 1992-1995 років були вчинені понад 40 тяжких злочинів: вбивства, розбійні напади, вимагання тощо.

У 1997 році при взаємодії з правоохоронними органами Чехії припинена протиправна діяльність організованої злочинної групи, яку очолював громадянин нашої держави Мацеха З.В. Злочинна група викрала сільськогосподарську продукцію на суму 1 млн гривнів, чим спричинила збитки Пенсійному фонду України. На підставі запиту про правову допомогу гр-н Мацеха виданий правоохоронним органам України.

В 1998 році по запиту УМВС України в Одеській області каналами Інтерполу за вчинення вбивств на замовлення, бандитизм розшукувався громадянин України Тимков М.Д., який після скоєння злочину переховувався за кордоном. Укрбюро Інтерполу розшукало злочинця в Ізраїлі і за допомогою ізраїльських колег повернуло Тимкова в Україну для притягнення до кримінальної відповідальності.

У взаємодії з колегами із манчестерської поліції (Англія) розшукані викрадені в м. Полтаві з художнього музею дві картини: «Натюрморт з раками» (1612 р., К. Петерс), «Нічний бій турків з хрестоносцями в 1204 р.» (невідомий автор школи Е. Делакруа, ХІХ ст.), загальна вартість яких становить понад 1 млн. фунтів стерлінгів. В рамках надання правової допомоги оперативно-слідча група співробітників МВС України брала участь у проведенні слідчих дій. В грудні 1998 року культурні цінності повернуті в Україну [4, с. 155].

Як і в попередні роки, одним з пріоритетних напрямків діяльності НЦБ Інтерполу в Україні залишається боротьба зі злочинами у сфері зовнішньоекономічної діяльності, паливно-енергетичного комплексу, особливо стосовно операцій з високоліквідною продукцією промислового та агропромислового комплексу, кредитно-фінансовій та банківській системах. В загальному потоці інформації помітно зросла частка контактів з питань боротьби зі злочинами в сфері економіки і кредитно-фінансовій системі.

Якщо в 1993 році вона не перевищувала 5-7 відсотків, то в 1998 році вона становила понад 12%. В результаті здійснених заходів в 1994 році вдалося попередити спробу нанесення державі збитків загальною сумою 1 млрд. 200 млн. доларів США за пред'явлені шахраями для сплати за кордоном облігації від імені Української фінансової групи та Українського фонду матеріальних ресурсів. В 1995 році в Україну повернуті майже 4 млн. доларів США і понад 1 млн. німецьких марок, які були незаконно перераховані в банки Нідерландів та Латвії. В 1996 році повернуті українським власникам 38 тисяч німецьких марок, які викрадені і незаконно переведені на рахунки в зарубіжні банки.

Найбільш важливими кримінальними справами, по яких забезпечувалася взаємодія з правоохоронними органами інших країн, були такі:

- за фактами зловживань, розкрадань державного майна в особливо великих розмірах посадовими особами державних організацій і комерційних структур, зокрема відкриття і використання валютних рахунків за межами України працівниками агрофірми «Наукова»;

- за фактами зловживань посадовим становищем, перевищенням посадових повноважень співробітниками господарського управління Кабінету Міністрів України та розкрадань державного майна в особливо великих розмірах посадовими особами фірми «GHP Corporation» (представник в м. Києві – Положенцев І.О.);
- за фактами зловживання службовим становищем, перевищення посадових повноважень та ухилення від сплати податків керівниками фірми «КУБ» (правонаступник – ПФК «Єдині енергетичні системи України»).

Крім злочинності в сфері економіки іншими пріоритетними напрямками діяльності НЦБ Інтерполу в Україні були злочини, які мають міжрегіональний характер і вчинені із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин, незаконний обіг важких наркотиків, нелегальна міграція, злочини, пов'язані з викраденням автотранспорту [29, с. 101].

Загальновизнаною і важливою формою співробітництва, налагодження контактів в рамках Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерполу) є участь в заходах (конференціях, нарадах, симпозіумах з різних напрямків боротьби із злочинністю), які щороку пропонуються Генеральним секретаріатом організації. Починаючи з 1993 року, співробітники Укрбюро Інтерполу разом з представниками правоохоронних органів України брали участь у всіх Європейських регіональних конференціях та Генеральних Асамблеях Інтерполу.

Крім цього, щороку делегації МВС України беруть участь у роботі міжнародних симпозіумів, семінарів, нарад, конференцій та робочих зустрічей з питань боротьби із злочинністю, які організуються під егідою Інтерполу. Результатами цієї роботи є практичне втілення в діяльність правоохоронних органів України досвіду іноземних колег.

Результатом участі у 1996 році в роботі міжнародної конференції та учбових курсах з питань комп'ютерної злочинності стало створення на базі НЦБ Інтерполу в Україні національного консультативного пункту з проблем комп'ютерних злочинів, співробітниками якого внесені пропозиції до проектів Кримінального та

Кримінально-процесуального Кодексів України щодо складів комп'ютерних злочинів та кримінальної відповідальності за їх вчинення.

НЦБ тісно співпрацює із правоохоронними органами України. Зокрема із Міністерством внутрішніх справ, Генеральною прокуратурою, Службою безпеки, Державною митною службою тощо.

Ключовим структурним підрозділом, на який покладається організація виконання завдань Міністерства внутрішніх справ України як Національного центрального бюро Інтерполу, є робочий апарат Укрбюро Інтерполу. НЦБ організовує загальну співпрацю правоохоронних органів України та поліції інших країн, а також співробітництво, що стосується окремих напрямків боротьби із злочинністю. Це проявляється у:

- підготовці та надсиланні ініціативних запитів до правоохоронних органів інших країн;
- підготовці та надсиланні відповідей на запити правоохоронних органів країн-учасників Інтерполу;
- обміні інформацією оперативно-розшукового, оперативно-довідкового та криміналістичного характеру (в окремих випадках здійснюється обмін процесуальною інформацією), яка стосується підготовки та скоєння злочинів і причетних до даних дій осіб;
- обміні накопиченим досвідом роботи, законодавчими та іншими актами, профільною літературою стосовно діяльності правоохоронних органів;
- обміні інформацією стосовно технічного забезпечення боротьби із злочинністю.

Здійсненні надсилання запитів, через Укрбюро, від правоохоронних органів України до своїх колег за кордоном стосовно проведення оперативно-розшукових заходів, а в окремих випадках і слідчих дій, використовуються усі наявні канали зв'язку, в тому числі із спеціальним шифруванням. Документація такого характеру надсилається за адресою: 2252024, м.Київ, вул.Академіка Богомольця,10, тел.(044) 291-1641; факс (044) 291-1934; телетайп 131755 ИНПОЛ; телекс 131269 IPUKR SU [48, с. 29].

Документи, зокрема запити, які надсилаються до Укрбюро, повинні мати наступні необхідні реквізити: назва органу, його повна адреса, телефон, телетайп/факс, вихідний номер документу, прізвище та номер виконавця та за наявності номер посилання. Документація оформлюється тільки в друкованому вигляді і підписується керівниками органу.

Запити та інша документація, які надсилаються до НЦБ, повинні мати необхідні реквізити: назва органу, його повна адреса, телефон, телетайп або факс, вихідний номер та номер посилання (при його наявності), прізвище та телефон виконавця.

Запити та інші документи виконуються лише у друкованому вигляді, підписуються керівниками органу. Прізвища, імена іноземців, найменування закордонних фірм, підприємств, організацій та установ, якщо вони наявні у запитах від закордонних правоохоронних органів, записуються іноземною мовою. До Укрбюро запити направляються через відповідні територіальні підрозділи НЦБ Інтерполу в ГУНП в м. Києві та в областях.

Встановлені наступні терміни для виконання запитів правоохоронними органами України:

- термінові – на протязі доби з моменту отримання;
- звичайні – на протязі десяти днів, за можливості у найкоротші строки;
- нетермінові – на протязі одного місяця або до дати вказаної у запиті.

Персональну відповідальність за виконання запитів від Укрбюро несе керівник органу до якого вони надійшли. Якщо виконати отриманий запит у термін передбачений законодавством не вдається, керівник органу зобов'язаний письмово повідомити про це НЦБ. У даному повідомленні повинні зазначатись обставини та причини неможливості виконання запиту вчасно. Зміна терміну являється прерогативою особи, яка дала доручення на його виконання або його заступника. При цьому необхідна наявність обставин, що об'єктивно не дозволяють виконати даний запит вчасно [26, с. 12].

Зупинення виконання запиту або його повне скасування може здійснюватися лише начальником НЦБ, його заступниками, НЦБ країни, що подала запит або Генеральним секретаріатом.

Відмова у виконанні запиту повністю або частково здійснюється за наступних обставин:

- запит не стосується діяльності Інтерполу;
- запит стосується злочину політичного, військового, релігійного або расового характеру;
- виконання запиту призведе до порушення суверенітету, українського законодавства, прав людини;
- запит надійшов від фізичної особи;
- запит надійшов від відомства, установи чи організації, що згідно національного законодавства не являється правоохоронним.

У письмовому повідомленні про неможливість виконання запиту вказується причина відмови. Воно негайно відправляється ініціатору. Перевірка інформації стосовно вчинення злочинного діяння здійснюється із використанням усіх можливих каналів зв'язку.

При проведенні оперативно-розшукової діяльності та слідчих дій, які стосуються розслідування злочинів у сфері економіки та фінансів, за допомогою каналів зв'язку НЦБ можна отримати інформацію наступного характеру:

- назви комерційних організацій (підприємств, фірм тощо) та різноманітних юридичних осіб, що являються суб'єктами підприємницької діяльності, які розміщені за кордоном;
- дату їх офіційної реєстрації в державних органах, юридичну адресу, координати для зв'язку;
- інформацію про керівників та засновників таких організацій;
- дані про напрямки діяльності;
- інформацію про розміри капіталів;
- відомості про ліквідацію;
- відомості про злочинну діяльність працівників організацій [11, с. 85].

Для того щоб отримати інформацію про відкриття рахунків у фінансово-кредитних установах за кордоном можливо лише після офіційного розгляду органами юстиції зарубіжної країни запиту від Генеральної прокуратури України, оскільки дана інформація підпадає під категорії охоронюваної законом таємниці. Така процедура допустима в рамках досудового розслідування кримінального провадження. Також необхідна наявність достатніх підстав вважати, що було скоєне кримінальне правопорушення із застосуванням особистих банківських рахунків.

Законодавство встановлює наступні вимоги для запитів, які стосуються інформації про вчинення злочинів у сфері економіки та фінансів і які надсилаються відповідними органами до Національного бюро Інтерполу:

- доведені факти, які підтверджують наявність достатніх підстав для звернення до зарубіжних правоохоронних органів: відкрите кримінальне провадження, дата його реєстрацію в системі ЄРДР, номер, відомості про кваліфікацію, орган досудового розслідування, заведена оперативно-розшукова справа, її номер, перевірка оперативної або іншої інформації, номер оперативного повідомлення або відповідного документа;
- ідентифікаційні дані про особу, стосовно якої надсилається запит, її процесуальний статус, вид застосованого запобіжного заходу, якщо останній обирався;
- обставини вчинення кримінального правопорушення, джерела отриманої інформації, спосіб вчинення злочину.

При необхідності до запиту додаються додатки, які підтверджують інформацію викладену у ньому та мотивують його необхідність. Це можуть бути копії контрактів, договорів, статутів тощо.

При необхідності здійснення перевірки зарубіжних юридичних осіб потрібно додатково зазначити в запиті наступну інформацію:

- назву юридичної особи;
- фактичну (або юридичну) адресу, номери телефонів;

- конкретні питання, на які потрібно отримати відповідь для забезпечення виконання завдань кримінального процесу.

Що стосується протидії злочинності, яка пов'язана із підробленням грошових знаків, то правоохоронні органи України через співпрацю із МОКП можуть дізнатися коли і ким виготовлялися аналогічні підробки, місцезнаходження осіб, які вчиняли або підозрюються у вчиненні таких злочинів, за наявності достатніх підстав вважати, що вони знаходяться за межами території України. А якщо в Україні виявлені підроблені грошові знаки інших країн, то Експертно-криміналістичне управління МВС України на протязі 5 робочих днів по завершенню експертизи вживає заходів для інформування Укрбюро Інтерполу [15, с. 28].

Таке повідомлення містить наступну інформацію: назву країни, назву грошового знаку, кількість виявлених купюр та їх вартість, спосіб підроблення, випадки виявлення аналогічного підроблення (індикатив), обставини вилучення, інформація про кримінальне провадження, відомості про особу, у якої вилучили підроблені грошові знаки.

Ця інформація готується НЦБ та відправляється у Генеральний секретаріат. А якщо на території України затримано громадянина іншої держави, який займався підробленням грошових знаків, то правоохоронний орган, працівники якого затримали особу, направляє в НЦБ інформацію про анкетні дані особи. Це здійснюється для перевірки за допомогою баз даних Інтерполу та країни, громадянином якої являється злочинець, причетності даної особи до вчинення аналогічних злочинів.

При розслідуванні злочинів, які пов'язані із незаконним заволодінням транспортними засобами за допомогою НЦБ можна дізнатися відомості про власника автомобіля зареєстрованого за кордоном, про дату та місце взяття на облік чи зняття обліку, перевірити автомобіль за базами викрадених транспортних засобів, ідентифікувати його за серійним номером чи державним номерним знаком. Також правоохоронні органи України можуть ініціювати міжнародний розшук транспортного засобу за наявності достатніх підстав [46, с. 39].

До таких підстав відносяться: виявлення підробленого свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу, підроблення маркування фірми (підприємства) на агрегатах, вузлах, а також ідентифікаційних номерів автомобіля, отримання інформації оперативним шляхом про викрадення автомобіля за кордоном, вилучення автомобіля, як речового доказу у кримінальному провадженні.

В запиті для перевірки транспортного засобу по картотеках МОКП необхідно зазначити:

- марку та модель автомобіля, рік випуску, колір;
- повний ідентифікаційний номер (VIN, сімнадцятизначні ідентифікаційні номери є обов'язковими для всіх автомобілів випуску після 1981 року, окрім автомобілів ЛУАЗ та ЗАЗ-965-968), а також номер двигуна;
- результати проведених криміналістичних досліджень;
- мотивація перевірки, інформація про власника;
- відомості стосовно затримання транспортного засобу;
- номер кримінального провадження;
- місцезнаходження транспортного засобу, його технічний стан.

Якщо правоохоронні органи України затримують транспортний засіб, який був викрадений за кордоном, вони зобов'язані повідомити про це Укрбюро, яке у свою чергу зобов'язане повідомити про це, безпосередньо ініціатора розшуку або через Генеральний секретаріат. При цьому обов'язково вказується інформація про обставини затримання транспортного засобу, результати проведених експертиз, місцезнаходження транспортного засобу, технічний стан, спроможність самостійного пересування, інформація про власника, відомості про правоохоронний орган до якого може звернутися потерпілий за захистом своїх порушених прав.

Генеральний секретаріат, під час проведення оперативно-розшукових та слідчих дій правоохоронними органами України в рамках кримінального провадження, пов'язаного із заволодінням культурними цінностями, надає інформацію стосовно підозрюваних, їх місцеперебування, дані про юридичних

осіб, які причетні до здійснення злочинної діяльності, ідентифікаційних ознак викраденого майна [38, с. 55].

Якщо є достатньо підстав вважати, що твір антикваріату був вивезений за кордон, формується спеціальний формуляр, у якому вказується найменування, ознаки, додається фото культурної цінності.

Якщо встановлено місцезнаходження викраденого предмету, то орган-ініціатор надсилає повідомлення НЦБ про припинення розшуку культурної цінності. У разі затримання особи, причетної до незаконного заволодіння культурними цінностями, у такому повідомленні зазначаються ідентифікаційні відомості про злочинця, його фото та дактилокарта. Якщо встановлено, що особа причетна до скоєння злочину, виїхала за кордон, тоді у НЦБ надсилається інформація про виїзний документ, дата, час та місце перетину кордону, відомості про попередні виїзди даної особи за кордон. Також додаються фотографії злочинців, номер кримінального провадження та орган досудового розслідування.

Одним із найнебезпечніших видів злочинної діяльності являється міжнародна торгівля наркотиками. Правоохоронні органи України за допомогою МОКП мають можливість отримати інформацію від Генерального секретаріату та Національного центрального бюро інших країн про осіб:

- які раніше притягувалися за організацію незаконного обігу наркотиків;
- злочинні угруповання, що займаються наркотрафіком;
- факти вилучення наркотиків;
- основні види наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів та прекурсорів;
- про нові види наркотиків на незаконному ринку;
- про основні способи виробництва, упакування, розповсюдження наркотичних речовин;
- виявлені підпільні лабораторії;
- канали постачання та методи приховування наркотиків;
- узагальнену інформацію про боротьбу із незаконним обігом наркотиків в інших країнах;

- матеріали міжнародних заходів стосовно даного питання.

Кожне вилучення на території України важких наркотиків (кокаїн, героїн), а також синтетичних наркотиків супроводжується повідомлення на протязі 5 діб НЦБ, при цьому обов'язково вказується скільки наркотику вилучено, його вид та класифікація, місце та час вилучення, спосіб транспортування, приховування, маршрут руху, місце призначення, транзитні пункти, місце виготовлення, відомості про дилера, номер кримінального провадження. НЦБ на основі отриманою інформації формує повідомлення для Генерального секретаріату [13, с. 51].

Якщо наявна інформація про причетність до скоєння злочину, пов'язаного із незаконним обігом наркотиків міжнародного масштабу декількох осіб, правоохоронні органи України можуть звернутися до Генерального секретаріату для отримання інформації про даних осіб.

За допомогою Генерального секретаріату здійснюється координація дій правоохоронних органів різних країн з метою проведення спільних спеціальних операцій, які здійснюються шляхом контрольної поставки, закупки тощо.

Що стосується співробітництва у сфері протидії злочинам, які пов'язані із незаконним обігом вогнепальної зброї, вибухівки та вибухових пристроїв, українські поліцейські можуть отримати від Генерального секретаріату інформацію про країну виробництва, основні тактико-технічні характеристики зброї, боєприпасів, вибухівки та вибухових пристроїв, час та місце реалізації зброї торговою організацією або заводом-виробником, ймовірність експорту в інші країни, дані про перебування зброї в розшуку, відомості про осіб, які нею володіли, компіляцію вчинення аналогічних злочинів за кордоном.

У випадку наявності достатніх підстав вважати, що зброя викрадена на території нашої держави і може бути вивезена за кордон, правоохоронні органи України, через запит до Генерального секретаріату, мають можливість ініціювати міжнародний розшук даного предмету. При цьому в штаб-квартиру Інтерполу надається інформація про обставини вчинення кримінального правопорушення, номер кримінальної провадження, тип зброї, калібр, марка, модель, номер серії,

рік випуску, довжина ствола, колір металу, наявності, особливе маркування та фото зброї [8, с. 69].

З метою встановлення належності вогнепальної зброї, вибухівки або вибухового пристрою, системи, моделі, країни-виробника та способу виготовлення правоохоронні органи України повинні направити разом із запитом результати проведених експертиз та інших досліджень.

Злочини, пов'язані із підробкою документів, також заслуговують особливої уваги з боку правоохоронних органів. Під час їх розслідування здійснюється перевірка на автентичність та ймовірність використання їх на територіях інших країн. Для проведення такого виду перевірки надсилається запит до НЦБ із наступною інформацією: номер кримінального провадження, обставини виявлення та вилучення підробленого документу, вид документу та його призначення, країна та орган видання, анкетні дані особи, у якої його було його вилучено, та на кого його було видано, а також копія даного документу.

Розслідування злочинів, пов'язаних із викрадення та несанкціонованим перевезенням радіоактивних речовин часто неможливе без міжнародної співпраці. Так, за запитом НЦБ або правоохоронного органу, який здійснює безпосереднє розслідування, Генеральний секретаріат надає інформацію: а) про схожі випадки виявлення та вилучення небезпечних речовин радіоактивного характеру за кордоном; б) підприємства, які займаються виготовленням, транспортуванням, переробкою таких речовин; в) про транспортні засоби, що використовуються для їх перевезення; г) маршрути; д) технічні характеристики речовин; е) інформацію про осіб, які причетні до скоєння даних злочинів; є) методи та обладнання, що дають можливість їх безпечного вилучення; ж) матеріали симпозіумів, конференцій щодо практики протидії та розслідування даного виду злочинів.

У випадку крадіжки на території України радіоактивної речовини правоохоронні органи повідомляють про даний факт через НЦБ – Генеральний секретаріат Інтерполу. У повідомленні зазначається наступна інформація: номер кримінального провадження, короткий опис скоєння злочину, хімічний склад викраденої речовини, вид упаковки, вагу, потужність опромінювання, за

наявності, дані про підозрюваних осіб, шляхи ймовірного транспортування та вид транспорту [10, с. 23].

Також участь України в МОКП надає можливість для правоохоронних органів здійснювати ідентифікацію злочинців за слідами візерунків пальців рук. При цьому необхідно зазначити відомості про те, як були вилучені дані сліди, вказати факти, що підтверджують виїзд даних осіб за кордон та надати відповідні дактилокарти за їх наявності чи копії інших слідоносіїв.

Система міжнародного розшуку Інтерполу надає можливість для правоохоронних органів України здійснити наступні дії:

1. Отримати інформацію про місцезнаходження за кордоном та рід занять осіб, які перебувають у розшуку: підозрюваних у вчиненні злочинів, обвинувачених, засуджених, які ухиляються від кримінальної відповідальності чи відбування покарання з подальшою їх видачею державі-ініціатору розшуку;
2. Встановити контроль за діяльністю та пересуванням осіб, які переховуються від правоохоронних органів за межами України;
3. Встановити місцезнаходження особи, яка виїхала за кордон і пропала безвісти;
4. Встановити особу;
5. Встановити невідомих хворих;
6. Встановити непізнані трупи [47, с. 105].

Міжнародний розшук з використанням каналів та можливостей Інтерполу ведеться у випадках:

Наявності вірогідних даних про виїзд розшукуваної особи в інші країни, якими можуть бути: наявність у такої особи закордонного паспорта, повідомлення органів Держкомкордону України про реєстрацію перетинання нею кордону, поштове листування, пояснення свідків тощо;

Надходження запиту до НЦБ про розшук осіб, прибулих в Україну з інших держав (за ініціативою закордонних партнерів – членів Інтерполу).

Міжнародному розшукові з ініціативи правоохоронних органів України підлягають:

- особи, які виїхали за межі України і ухиляються від кримінальної відповідальності та відбуття покарання за злочини, за які згідно з чинним законодавством або судовим вироком, що набув законної сили, передбачене (призначене) покарання у вигляді позбавлення волі на строк не менше шести місяців;
- громадяни, які пропали безвісти, – за наявності вірогідних відомостей про виїзд розшукуваних за кордон;
- іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні і щодо яких отримана інформація про вчинення ними злочинів на території інших держав.

Підставою для міжнародного розшуку громадян України є запит правоохоронного органу, надісланий до НЦБ. У запиті повинна бути викладена повна та об'єктивна інформація про події, факти на розшукуваних осіб, а саме:

- номер кримінального провадження, ким та коли вона порушена, прізвище слідчого, який провадить розслідування, його контактний телефон;
- номер, дата заведення оперативно-розшукової справи категорії «Розшук», прізвище та контактний телефон працівника, який здійснює провадження у справі;
- обставини вчиненого злочину (злочинів) – місце, час, спосіб, юридична кваліфікація діянь, інші причетні до злочинів особи тощо;
- усі відомі прізвища, імена, по батькові розшукуваного, кирилицею та в латинській транскрипції;
- відомості про обох батьків;
- повна дата і місце народження розшукуваної особи;
- громадянство, національність;
- номери національного та закордонного паспортів, дати їх видачі, органи, які видавали паспорти;

- прізвиська розшукуваного, під якими він може бути відомим у злочинному середовищі;

- прикмети загальні (зріст, будова тіла, колір волосся, очей тощо) та особливі (шрами, татування, відсутність органів, окуляри тощо);

- функціональні ознаки (особливості ходи, заїкання, звички тощо);

- дві фотокартки (якщо можливо, анфас та в профіль) із зазначенням дати фотографування та виготовлення фотокарток;

- за наявності – дві дактокарти;

- відомості про наявність у розшукуваного зброї, чи може він становити загрозу для оточуючих як психічно хворий, наркоман, інфекційно хворий, схильний до жорстокості тощо;

- професії, якими видами діяльності може займатися;

- мови, якими володіє;

- в яких країнах і за якими адресами може перебувати, з ким може контактувати в країні перебування;

- який запобіжний захід обраний стосовно розшукуваної особи. Якщо є санкція на тримання цієї особи під вартою, то ким і коли вона видана.

У разі розшуку підозрюваної, обвинуваченої або засудженої особи, яка переховується за кордоном, у запиті додатково відтворюються такі позиції:

- номер кримінального провадження, дата його порушення, назва органу, який провадить розслідування чи розшук такої особи, номер та текст статті Кримінального кодексу України із зазначенням передбаченої нею міри покарання, а також стислий виклад вчиненого розшукуваною особою протиправного діяння [3, с. 25];

- заходи, які з точки зору ініціатора розшуку, доцільно вжити щодо розшукуваної особи у разі виявлення її на території іноземної держави. Такими заходами, як правило, можуть бути:

- а) встановлення контролю за пересуванням розшукуваної особи. У цьому випадку від закордонних партнерів може бути одержана інформація

про місцеперебування розшукуваного, маршрути переміщення, контакти, виїзд за межі тієї чи іншої країни тощо;

б) затримання та арешт розшукуваної особи з наступною її екстрадицією. У цьому разі ініціатор розшуку в запиті до НЦБ гарантує, що при затриманні та арешті розшукуваної особи на території іншої держави до її компетентних органів буде обов'язково надіслано клопотання про екстрадицію цієї особи. Якщо країна, де вірогідно може перебувати розшукувана особа, невідома, то в запиті гарантується звернення з клопотанням про екстрадицію до будь-якої країни або вказується коло чи конкретний перелік країн, яким обмежується гарантоване звернення з клопотанням про екстрадицію.

НЦБ вивчає одержані матеріали, при потребі запитує в ініціатора додаткові відомості і, за прийнятими Інтерполом правилами, надсилає запит до Генерального секретаріату Інтерполу або в Національне центральне бюро Інтерполу відповідної країни.

Про здійснений запит НЦБ письмово інформує ініціатора, який після цього зобов'язаний негайно повідомляти нові відомі факти щодо розшукуваних, для коригування розшукових заходів за кордоном. У разі затримання чи встановлення місцеперебування розшукуваної особи на території України ініціатор її міжнародного розшуку зобов'язаний негайно, але за будь-яких обставин, не пізніше 5-ти днів, повідомити про це в НЦБ для інформування правоохоронних органів зарубіжних країн про припинення розшуку [29, с. 51].

Після одержання даних про місцеперебування розшукуваної особи за кордоном НЦБ:

- доводить одержану інформацію до відома ініціатора розшуку;
- повідомляє Генеральну прокуратуру України, а також прокуратуру Автономної Республіки Крим, міст Києва, Севастополя чи відповідної області (якщо кримінальне провадження щодо розшукуваної особи знаходиться в провадженні слідчих прокуратури), Головне слідче управління МВС України (якщо розслідування кримінального провадження провадять слідчі органів

внутрішніх справ) або ГУКР МВС України (в разі розшуку засудженої особи) чи інші правоохоронні органи або їх структурні підрозділи за підслідністю.

Орган – ініціатор розшуку, отримавши інформацію про місце перебування розшукуваної особи за кордоном, готує і не пізніше 10 днів з моменту отримання такої інформації надсилає відповідно в прокуратуру Автономної Республіки Крим, міст Києва, Севастополя чи області, Головне слідче управління, ГУКР МВС України, відповідний підрозділ інших правоохоронних органів за підслідністю, обґрунтований запит про її видачу, до якого додаються такі документи:

- копія постанови про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або копія вироку з підтвердженням того, що вирок набрав законної сили, завірені гербовою печаткою того органу, який виніс цю постанову (вирок);

- довідка про докази, якими підтверджується вина розшукуваної особи у вчиненні злочину, або копія постанови про притягнення цієї особи як обвинуваченого;

- завірений текст закону (статті Кримінального кодексу України, за якими кваліфікується злочин);

- повні дані розшукуваної особи, щодо якої робиться запит про видачу;

- довідка про попередні судимості;

- довідка про розмір невідбутого покарання (у випадках, коли запит про видачу робиться щодо особи, яка вже відбула частину призначеного судом покарання);

- постанова слідчого (суду) про розшук особи;

- відомості про матеріальні збитки, заподіяні внаслідок злочину;

- дві фотокартки та дактилокарта розшукуваної особи (за наявності).

Текст запиту про видачу та тексти документів додаються до матеріалів, перекладеними на державну мову країни, з якої підлягає видача розшукуваної особи. Перекладені тексти підписуються перекладачем і

завіряються його печаткою (печаткою бюро перекладів, за відсутності – нотаріально).

Прокуратури Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, прирівнені до них прокуратури, Головне слідче управління або ГУКР МВС України, відповідні підрозділи інших правоохоронних органів вивчають одержані від ініціатора розшуку матеріали, при потребі організують їх доопрацювання, а у разі належного оформлення – надсилають до Генеральної прокуратури України [5, с. 11].

Генеральна прокуратура України після вивчення та перевірки матеріалів у разі належного їх оформлення – надсилає у відповідний орган іноземної держави запит про видачу (екстрадицію) розшукуваної особи, а завірену копію запиту може надіслати в НЦБ для оперативного інформування правоохоронних органів цієї держави.

У разі надходження від органів іноземної держави згоди на видачу розшукуваної особи і повідомлення про її затримання (арешт) Генеральна прокуратура України дає доручення відповідним правоохоронним органам про прийом цієї особи. Разом з таким дорученням надсилається постанова про тримання під вартою особи, яка видається іншою державою, або офіційно завірена копія вироку, а також повідомляється, куди слід направити заарештованого та за яким органом він буде числитися.

Прийом осіб, які видаються іншою державою, здійснюється, як правило, через контрольно-пропускні пункти Прикордонних військ України і оформляється спеціальним протоколом. При цьому обов'язкова присутність представників прокуратури та прикордонних військ [34, с. 102].

В окремих випадках, за погодженням Генеральної прокуратури України, з відповідними органами інших держав, прийом осіб, які видаються, може здійснюватися також за межами України. Усі витрати, пов'язані з прийомом осіб, які видаються іншими державами, їх триманням під вартою, конвоюванням, понесені на території України, здійснюються за рахунок бюджетних коштів.

У разі розшуку осіб, які пропали безвісти, необхідною підставою для звернення до НЦБ є наявність оперативно-розшукової справи «Розшук» або зареєстрованої заяви з матеріалами первинної перевірки, в процесі яких встановлена вірогідність виїзду розшукуваної особи за кордон.

Запити правоохоронних органів зарубіжних країн, що надійшли до правоохоронних органів України, по каналах Інтерполу, є правомірною підставою для здійснення міжнародного розшуку на території України.

Питання виконання окремих слідчих дій (допиту, впізнання, обшуку, арешту та інших), а також екстрадиції та отримання відомостей про рух коштів на банківських рахунках на території зарубіжних держав вирішуються в порядку надання правової допомоги і належать до компетенції Генеральної прокуратури України, у зв'язку з чим правоохоронні органи звертаються через відповідних прокурорів, які здійснюють нагляд, у Генеральну прокуратуру України з клопотанням про підготовку звернення до центрального органу юстиції (прокуратури) відповідної країни із запитом про надання правової допомоги [9, с. 161].

При зносінах з країнами, які є сторонами Конвенції «Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах», підписаної 22 січня 1993 р. у м. Мінську, до компетенції Генеральної прокуратури України належать зносини з питань видачі, кримінального переслідування, а також запити про виконання таких процесуальних дій, які торкаються прав громадян і потребують санкції прокурора. Зносини з питань проведення інших процесуальних дій можуть здійснюватися через інші правоохоронні органи, до компетенції яких відносяться кримінальні провадження.

За дорученням Генеральної прокуратури України НЦБ по каналах Інтерполу надсилає через Національне центральне бюро Інтерполу запитуваної країни (країн) копії перекладеного на іноземну мову запиту про правову допомогу чи в порядку, передбаченому розділом 4 цієї Інструкції, організовує розшук із залученням Національного центрального бюро Інтерполу

однієї або кількох країн, де, вірогідно, знаходиться розшукуваний, а також використовує можливості Генерального секретаріату Інтерполу, відповідних Національних центральних бюро Інтерполу для сприяння виконанню запиту про правову допомогу.

Уся інформація, що надходить до НЦБ та виходить від нього електронною поштою Х.400, відомчою електронною поштою, телексом, телетайпом, факсом, звичайною поштою тощо, підлягає обов'язковій реєстрації та первинній обробці.

Діловодство в НЦБ здійснюється відповідно до вимог наказу МВС України від 22 липня 1993 р. №435 «Про затвердження Інструкції з діловодства в органах, підрозділах внутрішніх справ, навчальних закладах, науково-дослідних установах, установах виконання покарань, на підприємствах і в організаціях системи МВС України» [65, с. 140].

Первинна обробка інформації здійснюється в такому порядку:

- Перший етап:

а) ознайомлення з отриманими документами та їх роздрукування;

б) складання при необхідності короткої анотації на документи, що виконані однією з робочих мов Інтерполу.

- Другий етап:

а) реєстрація отриманої кореспонденції;

б) здійснення довідкового пошуку в підсистемі «Документ» інтегрованої бази даних НЦБ.

- Третій етап:

а) перевірка інформації, що міститься у документі за відповідними базами даних Міністерства внутрішніх справ України та Генерального секретаріату Інтерполу;

б) введення нової інформації до інтегрованої бази даних НЦБ;

в) коригування інформації в підсистемах бази даних НЦБ.

Після закінчення первинної обробки документ з відповідними позначками про результати обробки передається до секретаріату НЦБ.

Секретаріатом усі документи оцінюються за їх змістом та ступенем важливості. Відповіді на запити НЦБ передаються співробітникам робочого апарату, які готували ці запити. Всі інші документи (крім запитів категорії «терміново») начальник секретаріату доповідає начальнику НЦБ або його заступникам, які визначають порядок їх подальшого виконання [2, с. 95].

Запити категорії «терміново» («urgent») секретаріатом негайно передаються начальникам відділів або їх заступникам за функціональним розподілом. Начальники відділів (їх заступники) негайно вживають заходів щодо виконання таких запитів і доповідають про ці документи та вжиті заходи начальнику НЦБ або його заступникам.

При отриманні каналами Інтерполу запитів від правоохоронних органів інших країн НЦБ визначає порядок їх виконання і оптимальне коло виконавців, після чого надсилає необхідні документи у відповідні підрозділи апарату Міністерства внутрішніх справ України, головні управління МВС України в Криму, м. Києві та Київській області, управління МВС України в областях, м. Севастополі, а також в інші правоохоронні органи.

При отриманні оформленого відповідно до вимог цієї Інструкції запиту від підрозділів апарату Міністерства внутрішніх справ України, головних управлінь МВС України в Криму, м. Києві та Київській області, управлінь МВС України в областях, м. Севастополі чи від інших правоохоронних органів НЦБ згідно з його змістом та правилами регламенту міжнародного поліцейського співробітництва і внутрішнього контролю обліків Інтерполу, іншими нормативними документами організації визначає порядок виконання запиту та надсилає необхідні документи до Генерального секретаріату Інтерполу чи Національного центрального бюро Інтерполу відповідної країни (країн).

Кожному новому документові, який надсилається з НЦБ до Генерального секретаріату Інтерполу, Національного центрального бюро Інтерполу іншої країни (країн) чи правоохоронних органів України, і містить клопотання про перевірку, надання інформації, вжиття оперативно-розшукових та інших

заходів тощо, надається номер посилання (REF), який містить індивідуальний код та вихідний номер.

Індивідуальний код складається з індексу ІР (Інтерпол), порядкового номера справи та двох останніх цифр року її заведення. Вихідний (підписний) номер складається з коду працівника НЦБ, який готував документ, а також порядкового номера документа, проставленого в хронологічно наростаючій послідовності. Кожному документу, що надходить в НЦБ, надається вхідний номер, який формується в хронологічно наростаючій послідовності. При всіх наступних зверненнях по тій же справі посилання на відповідний номер НЦБ (REF) є обов'язковим. При цьому, індивідуальний код залишається незмінним, змінюються тільки порядковий номер документа і код працівника. Наприклад, запит, що надсилається НЦБ до Генерального секретаріату Інтерполу чи Національного центрального бюро Інтерполу зарубіжної країни, крім передбачених загальними вимогами, включатиме такі реквізити: Індивідуальний код: ІР/номер справи/96; Вихідний номер: код працівника/6789. Повний номер посилання запиту (REF) матиме такий вигляд: ІР/номер справи/96-код працівника/6789.

Після завершення перевірки (виконання запиту) всі матеріали формуються в окрему справу і передаються в секретаріат НЦБ для зберігання та архівування. Передані до секретаріату справи, зберігаються в теках-накопичувачах за номерами посилання у хронологічно наростаючій послідовності.

Номенклатура справ, класифікація інформації, коди працівників затверджуються начальником НЦБ. Архівні матеріали зберігаються в архіві робочого апарату НЦБ. Порядок зберігання та знищення архівних матеріалів НЦБ встановлюється начальником бюро і затверджується Міністром внутрішніх справ України.

У разі необхідності поновити провадження (потреба в додатковій перевірці, здійсненні додаткових заходів, надходження додаткової інформації тощо) справа видається працівнику НЦБ із секретаріату (архіву) бюро.

При змінах в організаційно-штатній структурі, технічному забезпеченні НЦБ та з метою удосконалення його діяльності начальник НЦБ може змінити порядок реєстрації, первинної обробки та зберігання інформації, передбачений пунктами. Про внесені зміни НЦБ інформує правоохоронні органи.

Наявна в НЦБ інформація призначена лише для використання правоохоронними органами та судами у попередженні, розкритті, розслідуванні злочинів та судовому розгляді кримінальних проваджень. Відомості, що знаходяться в НЦБ і стосуються конкретних розслідувань, конкретних осіб, можуть бути передані засобам масової інформації лише з дозволу тих НЦБ або тих органів, які повідомили їх Укрбюро Інтерполу.

Виступати у засобах масової інформації із заявами, коментарями, роз'ясненнями, давати будь-які інтерв'ю з питань діяльності НЦБ, крім керівництва Міністерства внутрішніх справ України, можуть лише начальник робочого апарату бюро та його заступники.

Взаємодія НЦБ із засобами масової інформації здійснюється через Центр громадських зв'язків МВС України [22, с. 47].

Висновки до розділу 2

З використанням каналів Інтерполу встановлене місцезнаходження 468 розшукуваних осіб. 322 осіб – розшукувалися правоохоронними органами України і встановлені за кордоном, 146 осіб розшукувалися зарубіжними колегами і встановлені в Україні. Протягом 6-ти років понад 50 розшуканих осіб видані правоохоронним органам іноземних держав (Латвії, Вірменії, Азербайджану, Болгарії, Данії, Російській Федерації, США та ін.). В свою чергу, 56 розшукуваних громадян України видані нашій державі правоохоронними органами Чехії, Росії, Польщі, Казахстану, Угорщини, Латвії та деяких інших держав [47, с. 15]. Правоохоронними органами нашої держави виявлені майже 1150 одиниць автотранспорту, викраденого за кордоном. Розшукані 90 осіб, які вважалися такими, що пропали безвісти. Встановлені 22 раніше невідомих трупи. Ідентифіковані 2326 осіб.

Про необхідність подальшого розвитку міжнародного співробітництва у сфері попередження, розкриття та розслідування злочинів свідчать і практичні результати.

Керівництво МВС, робочий апарат НЦБ разом з іншими службами міністерства і надалі планують вирішувати наявні проблеми шляхом узгоджених дій при тісній співпраці з іншими правоохоронними органами, міністерствами та відомствами, Урядом, Координаційним Комітетом по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президентові України, в руслі політики Президента, спрямованої на подолання злочинності.

РОЗДІЛ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО БЮРО ІНТЕРПОЛУ

3.1 Міжнародна система повідомлень (карток) Інтерполу

Одна з найбільш важливих функцій Інтерполу полягає в допомозі поліції держав-учасниць розподіляти надзвичайну, пов'язану із злочинами інформацію, використовуючи організовану систему міжнародних повідомлень(карток). Інформація стосується осіб розшукуваних, за скоєння тяжких злочинів, як живих осіб, так і невідомих трупів, можливих загроз і принципів роботи злочинців. Крім того, повідомлення (картки) використовуються міжнародними трибуналами для колишньої Югославії і Руанди, щоб розшукувати осіб, обвинувачених у скоєнні порушень міжнародних законів та прав людини.

На підставі запитів від Національних центральних бюро (НЦБ) Генеральний секретаріат видає повідомлення (картки) на офіційних мовах всієї Організації: англійська, французька, іспанська і арабська мови. Генеральний секретаріат може також випускати «зелені» повідомлення(картки) на власний розсуд.

Повідомлення (картка) або циркуляр – тільки один із ресурсів, пропонує Інтерпол, для допомоги співтовариству у здійсненні міжнародного права в дослідженні та вирішенні справ.

Шість типів повідомлень (карток) та їхні цілі:

Червоне повідомлення (картка) видається з метою, щоб розшукати та тимчасово заарештувати необхідних осіб з метою екстрадиції; засновується на санкції арешту.

Синє повідомлення (картка) надає додаткову інформацію щодо причетності людини до незаконних дій або злочину.

Зелене повідомлення (картка) видається з метою попередження про осіб, які скоїли злочинні порушення і, ймовірно, повторять такі злочини в інших країнах.

Жовте повідомлення (картка) видається з метою допомогти розшукати зниклих людей, особливо малолітніх дітей, або допомогти ідентифікувати людей, які не здатні ідентифікувати себе самостійно [5, с. 11].

Чорне повідомлення (картка) видається, щоб шукати інформацію щодо невпізнаних трупів, попередити поліцію, громадські та інші міжнародні організації про наявність таких.

Помаранчеве повідомлення (картка) видається для попередження про приховану зброю, бомби у пакетах та стосовно інших небезпечних виробів, матеріалів або предметів.

За винятком «помаранчевого» повідомлення, картки містять два типи інформації:

Докладні відомості ідентичності осіб – всебічні деталі ідентичності, фізичний опис, фотографію, відбитки пальців та іншу доречну інформацію типу заняття, мови, якими говорять, номери документів ідентифікуючих осіб тощо. Судову інформацію про порушення, в якому людина обвинувачена; посилання на закони, згідно з якими робиться обвинувачення або засудження; максимальне покарання, яке було або може бути застосовано і у випадку «червоних» повідомлень (карток), посилання на санкцію арешту, накладену судом; і деталі щодо країн, від яких країна-вимоги буде очікувати видачу втікача [6, с. 41].

Законна підстава для «червоного» повідомлення (картки) – санкція арешту, видана судовою владою в зацікавленій країні. Багато хто з держав - учасниць Організації розуміють, що «червоне» повідомлення (картка) має силу прохання про тимчасовий арешт, особливо, коли необхідна країна має двосторонню угоду про екстрадицію з країною-вимоги. Крім того, Інтерпол визнається як офіційний канал для передачі прохань про тимчасовий арешт у безлічі двосторонніх і багатосторонніх угод, включаючи Європейську Угоду з видачі, Угоду з видачі Економічного співтовариства Західно-Африканських держав (ECOWAS) і Угоди в Організації Об'єднаних Націй щодо видачі.

Якщо судова влада у країні, яка одержує повідомлення (картку), вважає це за необхідне, то людину слід заарештувати. Країна-вимоги буде інформована про те, що необхідна людина була тимчасово арештована і що процес видачі може розпочинатися. У такому разі буде також гарантія, що розшукувана особа буде затримана протягом адекватного терміну.

Якщо втікача простежено в країні, де «червоне» повідомлення (картка) не розглядається як таке, що має силу прохання про тимчасовий арешт, країна-вимоги повинна буде надати окреме подання про тимчасовий арешт. У такому разі є очевидний ризик, що особа матиме час для втечі до іншої країни або що вона буде звільнена раніше, ніж екстрадиція може бути розпочата. Визнання «червоного» повідомлення (картки) як такого, що має силу прохання про тимчасовий арешт, спрощує і прискорює процес видачі [9, с. 34].

Генеральний секретаріат був уповноважений Генеральною Асамблеєю Організації відмовлятися випускати «червоне» повідомлення (картку), якщо не надано всієї інформації, необхідної для формулювання підстав прохання про тимчасовий арешт. Ця інформація також перевіряється на відповідність вимогам статті 3 Статуту Організації, яка забороняє Інтерполу здійснення будь-якої діяльності політичного, військового, релігійного або расового характеру.

Генеральний секретаріат застосовує електронний процес для публікації вимог, звернень, повідомлень. Крім того, метою Інтерполу є видати всі «червоні», «помаранчеві», «жовті» і «чорні» повідомлення (картки) в Інтернеті, якщо держава-учасниця, безпосередньо зацікавлена, явно не заперечує. Суспільне знання інформації про санкції арештів має часто велику цінність для правоохоронних агенцій при здійсненні їхніх завдань.

В Інтерпола є дві головні ініціативи, які стосуються вогнепальної зброї і вибухових речовин: «помаранчеве» повідомлення (картка) і електронна система попередження (повідомлення) – IWeTS.

«Помаранчеве» повідомлення існує, починаючи з січня 2004 р. Це повідомлення було впроваджено після вибуху ряду «бомб у пакетах» у Європейському союзі. Генеральний секретар Інтерполу вирішив, що для Організації необхідно розробити тривожну систему, щоб мати можливість попереджати співробітників Організації і посадових осіб служб безпеки щодо таких погроз. Помаранчеве повідомлення (картка) забезпечує попередження щодо зброї, коли є підстава вважати, що таке повідомлення допоможе збереженню правопорядку і що посадові особи безпеки вчасно ідентифікують загрозу, яку

інакше неможливо було б знайти. Таке повідомлення містить у собі інформацію про вогнепальну зброю, особливо стрілецьку, яка має замаскований потенціал загрози. У ньому також знаходиться інформація про «вибухівку в пакеті» та інформація, що стосується радіологічних, хімічних і біологічних загроз. «Помаранчеві» повідомлення (картки) містять інформацію про об'єкти, а не суб'єкти загрози. Вони доступні правоохоронцям і більшості посадових осіб служб безпеки в зареєстрованих міжнародних організаціях. У 2004 р., було 15 «помаранчевих» повідомлень (карток), випущених Інтерполом через I-24/7 [3, с. 49].

IWeTS підсистема – довготерміновий проект, який розвинувся впродовж деякого часу відповідно до технологічних вимог, і постійно змінюваних потреб правоохорони в державах - учасницях Організації. Ця підсистема стосується винятково питань контролю та обліку вогнепальної зброї. У світлі спільної угоди з Організацією Об'єднаних Націй та іншими організаціями Генеральний секретар Інтерполу та керівники поліцейських служб вирішили, що зусилля в даному напрямку варто зосередити винятково на розробці та функціонуванні автоматизованої системи контролю та обліку вогнепальної зброї на I-24/7.

Первісне завдання полягає в тому, щоб полегшити доступ до системи для офіцерів правоохоронних служб у всіх державах-учасницях з метою відстеження вогнепальної зброї, яка пересувалася інтернаціонально. Друга мета полягає в тому, щоб збільшити її ICIS – базою даних про поширення армійської зброї, що значно збільшить можливість Генерального секретаріату обробляти інформацію про торгівлю зброєю. Генеральний секретаріат планує впроваджувати ідентифікаційні ознаки в I-24/7, щоб збільшити реальну можливість офіцерів служби одержувати відповіді на запити про поширення армійської зброї та боєприпасів. Маркування радіаційними та іншими прихованими позначками вогнепальної зброї – проект, який розвивається німецьким Бундескриміналом, положення якого будуть додані, щоб підсилити можливості належної ідентифікації зброї. Інші інструменти типу Канадської бібліотеки баз даних вогнепальної зброї, створеної для Канадської поліції, будуть досліджені з метою

визначення можливостей Генерального секретаріату відстежувати поширення військової зброї та боєприпасів для держав-учасниць Організації.

Бюджет організації складається із щорічних внесків країн-учасниць. За основу при його визначенні приймається так звана «бюджетна одиниця», яка затверджується Генеральною асамблеєю. На період вступу України до МОКП вартість однієї бюджетної одиниці становила 17300 швейцарських франків (затв. 61-ю ГА в Дакарі, 1992 р.). Мінімальний внесок будь-якої країни визначається в залежності від валового національного доходу та кількості населення. Для України щорічний внесок становить 15 бюджетних одиниць. Крім того, кожна нова країна, яка вступає до Інтерполу, зобов'язана внести вступний внесок в розмірі 4-х бюджетних одиниць. Таким чином, при вступі до Інтерполу наша держава внесла 328.700 швейцарських франків, а щорічний внесок становив 259.500 швейцарських франків [61, с. 25].

3.2 Модернізація технічного оснащення МОКП

У минулому деякі країни не були зв'язані з попередньою системою комунікацій Інтерполу та були практично відрізані від міжнародних поліцейських мереж. З 1-24/7 вони цілком здатні співпрацювати з поліцейським співтовариством і робити внесок у розслідування кримінальних справ на всій земній кулі. Канада була першою країною, яка з'єдналася з даною системою зв'язку 20 січня 2003 р. Сьогодні більшість країн Інтерполу підключені як складові частини системи. Країни, які не мали можливостей об'єднатися, відчували брак належних інфраструктур, і тепер зв'язані через складну і супутникову мережу. Один із найперших пріоритетів для Генерального секретаря Інтерполу – належна гарантія того, що всі держави-учасниці будуть мати можливість з'єднатися з 1-24/7 незалежно від фінансових або технічних обмежень [45, с. 121].

Хоча 1-24/7 спочатку встановлюється тільки в НЦБ, деякі країни бажають розширити послуги даного зв'язку для національних правоохоронних органів

(включаючи поліцію, митницю, імміграційний контроль тощо). У такому разі НЦБ керують рівнями доступу.

Ефективна діяльність Інтерполу неможлива без використання сучасних технологій, глобальних систем зв'язку та баз даних, завдяки яким з'являється можливість миттєвого обміну інформацією та швидкого реагування.

Національні кордони все більше та більше не приривають запобігати злочинцям у злочинній діяльності, і ефективний міжнародний поліцейський зв'язок став важливішим, ніж будь-коли. Одна з основних функцій Інтерполу полягає в забезпеченні можливості всесвітній поліції обмінюватися інформацією надійно та швидко. Організація розвивала свою глобальну поліцейську систему комунікацій, названу 1-24/7, з метою розподілу надзвичайної інформації щодо злочинців і злочинних дій. Цей інструмент здійснення закону призначений для того, щоб допомогти поліції йти на крок уперед від міжнародної злочинності та є ключовим для поліцейської співпраці [15, с. 47].

Оскільки злочинці та злочинні організації звичайно обертаються у багаторазовій взаємодії, система 1-24/7 може істотно змінювати шляхи спільної співпраці влади. Частина окремо незв'язаної інформації можуть використовуватися для створення загальної картини і вирішення проблем міжнаціонального кримінального розшуку.

Використовуючи 1-24/7, Інтерпол через Національне центральне бюро може знайти та одержати відомості, подвійно перевірені, протягом секунд, користуючись прямим доступом до баз даних, які містять інформацію щодо підозрюваних терористів, розшукуваних осіб, відбитків пальців, ДНК профілів, загублених, вкрадених або підроблених туристичних документів, що ідентифікують осіб.

Ці багаторазові ресурси забезпечують поліцію миттєвим доступом до потенційно важливої інформації, у такий спосіб полегшуючи проведення кримінального розшуку.

1 -24/7 також дозволяє мати доступ до кожної національної бази даних, яка використовує «бізнес до бізнесу» (B2B) систему зв'язку. Держави-учасниці

підтримують їхні власні національні бази даних кримінальних обліків і реєстрації. Вони також мають можливість робити такі бази даних доступними для міжнародних правових служб через 1-24/7.

Генеральний секретаріат працює в тісній співпраці з державами-учасницями з метою поліпшення існуючих послуг системи 1-24/7 та ініціації нових інструментів зв'язку, здатних гарантувати те, що система продовжує задовольняти потреби всесвітньої поліції, які розвиваються. Вчені - правознавці та поліцейські посадові особи країн-учасниць Інтерполу збираються регулярно, щоб уніфікувати та обговорити їхні вимоги до змін у системі зв'язку. Програми навчання стандартизуються з метою гарантії користувачам можливості розуміння з експлуатації системи в її повному потенціалі.

Максимальна безпека – мережа 1 -24/7, захищена найвищим досяжним рівнем шифрування за віртуальною електронною мережою (VPN). Інформація зашифровується і передається Інтернетом, проходячи через багаторазові бар'єри безпеки. Як тільки інформація досягає НЦБ, інформація розшифровується через VPN – пристрій. Цей пристрій забезпечує автоматизовані робочі вузли повітронепроникною ізоляцією та забезпечує регулярну антивірусну безпеку і модернізацію програм. Безпека також встановлена системою впізнання для доступу до мережі, яка може контролювати кінцевих користувачів. Відповідальність за доступ до мережі несуть у рівній мірі співробітники Генерального секретаріату і конкретний офіцер Національної безпеки за 1 -24/7 у кожному НЦБ. Можна навести конкретні приклади деяких успіхів 1 -24/7 [9, с. 21].

Куба – Колумбія: відомий Колумбійський міжнародний торговець наркотиками був заарештований у Джосб Марті – міжнародний аеропорт у Гавані при спробі в'їзду в країну за підробленими документами. Відбитки пальців і фотографії були надіслані через термінал 1 -24/7 до НЦБ Боготи, влада якої мала можливість перевірити його особу, і надати відомості про те, що він фактично розшукувався в двох країнах.

Ботсвана – Південна Африка: НЦБ Габона була отримана інформація від влади Ботсвани стосовно шахря, який обдурих підприємця і сів на літак, що летів

в Індію через Південну Африку. За допомогою 1 -24/7 він був перехоплений у міжнародному аеропорту в Йоганнесбурзі.

Щодо розвитку системи в Україні, у 2003 р. у апараті Національного бюро Інтерполу встановлено 2 робочі станції. У 2008 р. в Україні діє 29 робочих станцій, в перспективі планується встановити станції на всіх прикордонних пропускних пунктах України (для порівняння: у Румунії встановлено 800 робочих станцій) [26, с. 54].

Згідно з офіційним сайтом Інтерполу користувачі системи мають миттєвий онлайн доступ (через Національне бюро) до наступних баз даних в Україні: «Особи в розшуку», «Зниклі особи», «Вкрадені транспортні засоби», «Вкрадене майно», «Притягнення до кримінальної відповідальності», «Реєстрація транспортних засобів», «Права водія». Через бюро інтерполу в ручному режимі надають також відбитки пальців, фотографії підозрюваних та дані про тих осіб, які відбувають покарання.

Висновки до розділу 3

В основі сучасних технологій взаємодії інформаційних систем Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу і його країн-членів лежать традиції цієї Організації, яка в 2014 р відзначила 100-річний ювілей міжнародного поліцейського співробітництва. Понад сто років тому, в квітні 1914 р. делегати 24 країн з'їхалися на Перший міжнародний поліцейський конгрес, щоб закласти основи майбутньої взаємодії в області боротьби зі злочинністю. На сьогоднішній день Інтерпол – друга за чисельністю після ООН. Важливою перевагою членства в Інтерполі є можливість користуватися каналами службової системи зв'язку і доступом до банків даних. Основна роль в цьому відводиться два інструменти – глобальної телекомунікаційної системи зв'язку Ай-24/7 (I-24/7) і інформаційній системі Ай-Лінк (I-Link).

Глобальна телекомунікаційна система зв'язку Інтерполу I-24/7 побудована за принципом віртуальної приватної мережі. З її допомогою організований захищений зв'язок між абонентами, встановлено єдиний порядок доступу до інформаційних ресурсів, здійснюється передача і реєстрація запитів, доручень і повідомлень в електронному вигляді, а також надається доступ до банків даних Організації.

Інформаційна система Інтерполу I-Link введена в експлуатацію в 2009 році і до сьогоднішнього дня постійно модернізувалася Генеральним секретаріатом Інтерполу за участю міжнародної робочої групи експертів.

ВИСНОВКИ

Дослідивши дану тему та проаналізувавши низку наукових джерел, можна стверджувати, що український Інтерпол має майбутнє. Про це свідчить, зокрема, створення глобальної системи зв'язку 1-24/7. Завдяки якій ефективність роботи міжнародної кримінальної поліції вийшла на якісно новий рівень. Співпраця з Інтерполом має дуже велике значення для України, через яку проходить маршрут так званого «каравану наркотиків» із Азії в Європу. А ще діяльність цієї організації робить наше життя безпечнішим і дає можливість притягнути злочинця до відповідальності, в якій б точці планети він не знаходився.

Зростаючі транснаціональні зв'язки злочинних груп різних країн вимагають самого тісного міжнародного співробітництва правоохоронних органів. Діяльність Бюро Інтерполу важлива для МВС України не тільки з точки зору ефективності сьогоднішньої діяльності, але і з точки зору перспектив розвитку. Якість роботи Бюро – один з найважливіших факторів міжнародного авторитету органів внутрішніх справ України.

Незважаючи на відносно короткий період діяльності, Національне Центральне Бюро Інтерполу проявило себе з найкращої сторони. Висококваліфікований і відповідальний особистий склад, грамотне керівництво, уміння налагодити робочі відносини з закордонними колегами, повномасштабне використання технічних можливостей, – все це сприяло успішній роботі Бюро. З перших же днів воно виявило себе як дієздатна структура МВС, що постійно нарощує свої зусилля. Все більш активний обмін оперативною інформацією в рамках Інтерполу супроводжувався і оптимізацією цього процесу з нашого боку.

Якісна і своєчасна інформація, яку надавав наш підрозділ зарубіжним колегам, сприяла досягненню максимальної результативності спільних дій. Ефективність українського Бюро підтвердила позитивна динаміка кількості осіб, виданих в Україну з-за кордону. За минулий рік вона відчутно зросла. Крім питань затримання злочинців і підозрюваних, обмін інформацією не раз дозволяв, наприклад, знімати з іноземних аукціонів твори мистецтва, незаконно вивезені з України.

Проаналізувавши міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про організовану злочинність і корупцію, можна висунути пропозиції про необхідність розробки в міжнародному масштабі наступних стратегічних завдань і шляхів їх вирішення. Для забезпечення ефективності дій по боротьбі зі злочинною діяльністю, доцільно було б визначити пріоритетні завдання в цій галузі і забезпечити ефективне задоволення потреб в ресурсах. Оскільки навряд чи можна розраховувати на те, що вдасться однаково активно вести боротьбу з усіма формами злочинності, необхідно вирішити, яким найбільш серйозним формам слід приділити особливу увагу.

У зв'язку з цим, можна запропонувати міжнародне законодавче закріплення:

- застосування кримінальних покарань за участь у злочинній організації;
- застосування кримінальних покарань за співучасть без вчинення злочинів;
- механізму реалізації заборони на «відмивання» доходів, одержаних злочинним шляхом;
- санкцій та інших заходів, що перешкоджають приховування незаконних доходів, з метою підриву економічної могутності злочинних організацій.

З метою підвищення ефективності дій правоохоронних органів доцільно було б прийняти стратегічні заходи в наступних областях:

- вдосконалення методів збору і отримання інформації (наприклад, із застосуванням комп'ютерних мереж і т.д.) з метою встановлення осіб, які перебувають в організованих злочинних структурах, а також про їх корумповані зв'язки, характеру їх діяльності, взаємозв'язків між різними злочинними організаціями і тих методів, які вони можуть застосовувати в цілях самозахисту;
- розробка методів, що дозволяють впроваджуватися в злочинні організації негласних співробітників, які беруть участь в проведенні злочинних акцій, перехоплення повідомлень, здійснення спільних негласних операцій;
- створення спільних спеціалізованих слідчих підрозділів,
- забезпечення захисту свідків і потерпілих;

- розробка слідчих методів та інших міждержавних механізмів, що дозволяють забезпечити вилучення і заморожування незаконних доходів (наприклад, створення відповідних структур на національному рівні)

Оскільки організована злочинна діяльність, представляє все більшу загрозу для економіки, доцільно забезпечити прогресивний розвиток профілактичної діяльності, яка спрямована головним чином на підтримку фінансової стабільності, шляхом прийняття наступних пріоритетних заходів:

- організація спеціальної підготовки в області фінансової діяльності для співробітників правоохоронних органів;
- обмеження банківської таємниці та інших відповідних правил;
- забезпечення більш активної ролі фінансових установ у відповідних ситуаціях.

Система кримінального правосуддя страждає від структурних недоліків, що обмежують її здатність боротися з проявами організованої злочинної діяльності та корумпованих зв'язків. У цій ситуації доцільно забезпечити значні капіталовкладення на здійснення профілактичних заходів, потреба в яких в минулому в значній мірі ігнорувалася. Для цього необхідно підвищити рівень взаємодії різних систем, починаючи від посилення співпраці між банківською системою і системою кримінального правосуддя, поширюючи його також на засоби масової інформації.

З метою підвищення ефективності використання можливостей МОКП-Інтерпол, більшою мірою необхідно підвищення професійного рівня співробітників правоохоронних органів, з цією метою доцільно проведення різних форм навчання – практичних семінарів з представниками МОКП-Інтерпол, спільних з науковцями-теоретиками круглих столів з вивчення окремих проблемних питань і т.д.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко О. Особливості криміналістичної характеристики шахрайств, вчинюваних організованими групами / О. Алексеєнко // Наукові правничі школи Київського національного університету ім. Тараса Шевченка: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 12 жовтня 2005 рік). – К. : Київський університет, 2006. – С. 195-198.
2. Алікіна Н.В. Науково-психологічні засади та практичні питання експертизи заподіяння психологічного впливу // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Х.: Право. – 2004. – Вип. 4. – С. 501- 506.
3. Антонюк А. Б. Правове регулювання надання міжнародної правової допомоги: проблеми та напрями вдосконалення / А. Б. Антонюк // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. – № 4. – С. 234-239.
4. Барко В. І. Психологічний зміст і особливості професійної правоохоронної діяльності працівників Інтерполу МВС України / В. І. Барко, В. В. Величко // Право і Безпека. – 2015. – №3. – С.133-137.
5. Берзін П. Злочини у сфері господарської діяльності: методика обчислення матеріальної шкоди. – К.: Юрисконсульт, 2005. – 149 с.
6. Борисенкова А. В. Системи державного фінансового моніторингу: зарубіжний досвід / А. В. Борисенкова // Вісник НАДУ. – 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Borisenkova.pdf>.
7. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності (кримінально-правові, кримінологічні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми) / Борисов В. І., Кальман О. Г., Корж В. П. та інші. – Харків: Право, 2001. – 264 с.
8. Бочарова Н. В. Интерпол в борьбе с организованной транснациональной преступностью в сфере интеллектуальной собственности / Н. В. Бочарова // Актуальні проблеми кримінального права та кримінології кримінально-виконавчого права. – Одеса : Фенікс, 2011. – С. 36-40.

9. Варцаба В.М. Розслідування злочинів організованих груп: проблеми тактики та психології: Наук.- практ. посіб. – Ужгород: Карпати, 2005. – 248 с.
10. Василичук В. І. Теоретико-прикладні аспекти розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами // Науковий вісник НАВСУ. –К., 2000. – Вип. 1. – С. 34-56.
11. Веліканов С.В. Класифікація слідчих ситуацій в криміналістичній методиці: Автореф. дис.канд. юрид. наук: 12.00.09 / НЮАУ. – Х., 2002. –19 с.
12. Говійко Є. А. Завдання національного центрального бюро Інтерпол / Є. А. Говійко // Митна справа. – Львів, 2011. – №5. – С.555-560.
13. Дудніков А. Л. Проблеми визначення способу злочину в криміналістиці / А. Л. Дудніков // Теорія та практика судової експертизи І криміналістики : збірник наукових праць. – Х. : Право, 2011. – Вип. 11. – С. 62-63.
14. Душейко О. Г. Міжнародний розшук : теорія і практика : монографія / О. Г. Душейко, В. А. Некрасов, В. Я. Мацюк, Д. О. Компанієць. – Київ : КНТ, 2006. – 168 с.
15. Журавель В. Криміналістична характеристика злочинів: реальність чи ілюзія? // Правничий часопис Донецького університету. – 2001. – № 1(6). – С. 56-60.
16. Журавель В. А. Системи слідчих дій та тактичні операції в структурі окремої криміналістичної методики розслідування злочинів / В. А. Журавель // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 2. – С. 197-208.
17. Капустіна М. В. Криміналістичне забезпечення досудового розслідування: поняття та ознаки [Електронний ресурс] / М. В. Капустіна // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – 2014. – Вип. 14. – С.71-79.
18. Коломієць І. В. Державний фінансовий моніторинг в Україні: сучасний стан і шляхи вдосконалення / І. В. Коломієць // Форум права. – 2010. – № 1. – С. 164–169 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10kivisv.pdf>
19. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-1420>.

20. Кузьмічов В. С. Криміналістичний аналіз розслідування злочинів: Монографія. – Київ: НАВСУ – НВТ «Правник», 2000. – 450 с.

21. Лазебний А. М. Генезис інституту використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві / А. М. Лазебний // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. – № 4. – С. 182-188.

22. Культенко О. В. Інтерпол. Еволюція структури та діяльності : монографія / О. В. Культенко. – Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2013. – 176 с.

23. Лисенко В. В. Криміналістичне забезпечення діяльності податкової міліції (Теорія та практика) : моногр. / В. В. Лисенко. – К.: Логос, 2004. – 324 с.

24. Лук'янчиков Б. Є., Лук'янчиков Є. Д. Типові слідчі ситуації і шляхи їх розв'язання в окремих позавидових методиках розслідування // Науковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту МВС України. – 2001. – № 1(4). – С. 261-268.

25. Маастрихтський договір: підписаний 7 лют. 1992 р. в м. Маастрихт (Нідерланди) між членами Європейської спільноти, набрав чинності 1 листоп. 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gp.gov.ua/

26. Матеріали про результати роботи Головного управління міжнародно-правового співробітництва Генеральної прокуратури України у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gp.gov.ua/ua/zvitmu.html.

27. Мудряк Т. Визначення поняття криміналістичного забезпечення розслідування злочинів / Т. Мудряк // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – № 4(59). – 2012. – С. 259- 264.

28. Мудряк Т. О. Роль взаємодії слідчого з оперативними підрозділами в криміналістичному забезпеченні розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами / Т. О. Мудряк // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. – № 4. – С. 143-148.

29. Міжвідомча Інтерпол – Колегія Протидії Фінансово – Економічному Тероризму / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://icp-spu.info>.
30. Оппенгейм Л. Международное право: Война. Нейтралитет. Т. 2: Полут. 2 / Под ред.: Голунский С.А.; Пер.: Санталов А.А., Шиганский В.И. М.: Иностранная литература, 1950. – 498 с.
31. Оппенгейм Л. Международное право: Мир. Перевод с английского. Т. 1: Полут. 1 / Под ред.: Крылов С.Б. (Предисл.); Пер.: Лаутерпахт Г. М.: Иностранная литература, 1948. – 407 с.
32. Оппенгейм Л. Международное право: Мир. Т. 1: Полут. 2 / Под ред.: Крылов С.Б. (Предисл.); Пер.: Ивенский А.Н. М.: Иностранная литература, 1949. – 547 с.
33. Оппенгейм Л. Международное право: Споры. Война. Т. 2: Полут. 1 / Под ред.: Голунский С.А.; Пер.: Рецкер Я.И., Санталов А.А. М.: Иностранная литература, 1949. – 439 с.
34. Основные сведения об Организации Объединенных Наций: Справочник. М.: Международные отношения, 1991. – 256 с.
35. Офіційна інформація Міністерства внутрішніх справ / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua>.
36. Панов В.П. Сотрудничество государств в борьбе с международными уголовными преступлениями. – М.: Юрист, 1993. – 157 с.
37. Положення «Про Національне центральне бюро Інтерполу»(затверджене постановою КМУ від 25 березня 1993 р. N 220) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/220-93-%D0%BF>.
36. Преступления против общественной безопасности // Комментарий к УК РФ. 2-е изд., перераб. и доп. отв. ред., Михлин А.С., Радченко В.И. М.: Спарк, 2004. – С. 532-540.
37. Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік, та Додаткового протоколу 1978 року до Конвенції : Закон України: від 16 січня 1998 р. // Зб. міжнарод. Договорів України про правову допомогу у кримінальних справах: багатосторонні договори. – К.: Фенікс, 2006. – 215 с.

38. Пчолкін В. Д. Поняття, сутність та завдання взаємодії оперативних підрозділів ОВС / В. Д. Пчолкін, В. М. Ечченко // Вісн. Луганськ. акад. внутр. справ ім. 10-річчя незалежності України. – 2004. – Вип. 3. – С. 109–121.

39. Радецький, В. С. Український Інтерпол: Шляхом розвитку [Текст] / В. С. Радецький // Журнал «МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА» ,жовтень, 1999 р. – № 1.

40. Разіна Л. К. Підготовка матеріалів для призначення експертизи по справах, пов'язаних з розкраданням кредитних ресурсів // Проблемні питання судово-економічної експертизи. –Дніпропетровськ: Вид-во ІМА-прес, 2001. – С. 30-36.

41. Сабадаш В. П. Деякі аспекти криміналістичної характеристики інтернет-шахрайства / В. П. Сабадаш // Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах : Всеукраїнська науковопрактична конференція (м. Запоріжжя, 30 жовтня 2009 року). – Запоріжжя : Юридичний інститут ДДУВС, 2009. – Ч. 1. – С. 158-161.

42. Салтевський М. В. Основи методики розслідування злочинів, скоєних з використанням ЕОМ: Навч. посібник. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2000. – 34 с.

43. Смирнов М.С. Поняття і сучасний стан інституту взаємної правової допомоги по кримінальних справах / М.С. Смирнов // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 2. – С. 118–121.

44. Старжинський В. С Інтерпол. Міжнародна організація кримінальної поліції : [навчальний посібник] / В. С. Старжинський, Хотенець П. В. – Харків : Бурун Книга, 2006. – 112 с.

45. Степанюк Р. Л. Типові тактичні операції в методиці розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері / Р. Л. Степанюк // Право і Безпека. – 2012. – № 1. – С. 204-208.

46. Тіщенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: Монографія. – Одеса: Фенікс, 2007. – 260 с.

47. Чаплинська Ю. А. Криміналістичне забезпечення організації проведення допиту / Ю. А. Чаплинська // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – № 4. – С. 424-432.

48. Чаплинська Ю. А. Криміналістичне забезпечення проведення слідчого огляду (організаційний аспект) [Електронний ресурс] / Ю. А. Чаплинська // Право і суспільство. – 2015. – № 1. – С. 262-267.

49. Черноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення міжнародної правової допомоги в кримінальних справах / Ю.М. Черноус. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trsek/2011_11/Chornous.pdf.

50. Чучукало О. І. Процесуальне та криміналістичне забезпечення доказування на судових стадіях кримінального процесу: авторефер. дис. канд. юрид. наук: спец. : 12.00.09 / О. І. Чучукало. – К., 2004. – 18 с.

51. Хань Г. А. Планування розслідування як основа оптимізації слідчої діяльності // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. – 2000. – Вип. 4. – С. 110-116.

52. Шевчук В.М. Криміналістична теорія тактичних операцій: проблеми та перспективи формування // Актуальні проблеми криміналістики: Матер. міжнар. практ. конф. – Х., 2003. – С.48.

53. Шепітько В.Ю. Довідник слідчого. – К.: Видавн. Дім «Ін Юре», 2001. – 208 с.

54. Шепітько В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / За ред. В. Я. Тація. – Харків: Право, 2001. – 560 с.

55. Щербаковський М. Г., Щербаковська Л. П., Осика І. М. Сучасні засоби матеріальної підробки паперових документів та способи їх розпізнавання // Проблеми боротьби з організованою злочинністю в регіоні (на матеріалах Харківської та Полтавської областей). – Харків: Право, 2000. – С. 227-230.

56. Щодо обміну інформацією між Україною і державами-членами Європейського Союзу / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://news. dt. ua](http://news.dt.ua).

57. Inside Interpol: Combatting World Crime Through Science and International Police Cooperation by Michael Fooner. Putnam Pub Group (L), 1975. – 238 p.

58. International Law Association. Report of the 56-th Conference. New Delhi, 1974. – P.156.

59. Interpol (International Organizations) by Jean F. Blashfield. World Almanac Library, 2003. – 48 p.

60. Interpol at work. Annual activity report 2004. Interpol General Secretariat, Lyon, France. 2005. – 29 p.

61. Interpol at work. Annual report 2000. Interpol General Secretariat, Lyon, France. 2006. – 16 p.

62. Interpol at work. Annual report 2001. Interpol General Secretariat, Lyon, France. 2002. – 20 p.

63. Interpol at work. Annual report 2005. Interpol General Secretariat, Lyon, France. 2006. – 33 p.

64. Interpol at work. Annual report 2006. Interpol General Secretariat, Lyon, France. 2007. – 41 p.